

آفاق یالین اونی

روال شیری

واله شیرى
آياق يالين اوخو
اۋيكو توپلوسو

۱۳۸۸

E-mail:vh-shiri@yahoo.com

ایچینده کی لر

شارخاچیلار / ۳

شاماما / ۱۳

یا سن یا من / ۲۴

ایلک درس / ۲۸

بیز اوّلور / ۳۴

یول یورد / ۳۸

آذر، پاییزین سون آیی / ۴۲

ایستی گون / ۶۰

سوقادینی / ۶۹

گؤزلری / ۷۲

شارخاچیلار

"نه اولوب آی بالام، نه یه سایاخلیسان؟ دئمکدن عمی اوغلووونان دالاشیب ساواشماغا کنده گئدین. دور بیر آز سوا ییچ." آناسی دندی "یئروو وهاچان گتدون حیه طده سالدون؟" شاشیمیشدی. اوزو ده بیلمیردی هاچان اوتاقدان حیه طه گلیمیشدی. "هن، سن اولدوردون سن." دندی، من نه بیلیم، سوسوز ایدیلار. "آناسینی ائشیتمه دن یاتاغینا گیردی. صاباح سحر کنده گئده جاغ ایدی. عمیسی گیله شارخاچی. آناسی آلدیغی، رزین باشماقلارینی یاسدیغینین آلتینا قویوب؛ گئجه یاریسینا جاق یاتاغیندا سایاخلایب، بارماقلارینی ساییردی. "ایندی

نئچه ساھات قالدی سحره؟ ساھات آلتیدا گون چیخاجاق. یاخچی؛ ساھات اون بیرده ده یاتمیشام. اون بیر، اون ایکی، بیر... اه، سگگیز ساھات هله قالیر. نه اولار آخی گون تثر چیخسا. سگگیز ساھات!... یوخ، هئی. ایندی گۆر نئچه ساھاتدی یاتاغدا یام. ائله بونو دا قویاخ بیر ساھات. گئنه یئددی ساھات قالیر کی... آی هوو!"

سانکی گئنجه سحر اولمویا اوره گی سیخیلیردی. یوخو گۆزلریندن قاچاق ایدی. آرخاسی اوسته چؤنوب، گۆزلرینی پسه رین آعاجلارینا تیکدی. "سحر، سحر اثرته دن، می رم به کند! می رم به کند! سحر اثرته دن، اثرته دن." اؤزو اوچون قوشدوغو ماهیننی دوداق آلتی پیچیلادی. "هن، سن اؤلدوردون سن." دئدی: "من نه بیلیم، سوسوز ایدیلار."

باشینی یاسدیغا سیخدیقدا تزه رزین باشماقلارین دا قوخوسو یاییلیب، کن دین هاواسینی داها جانلاندیردی.

ائیواندا سئید قوشلاری یووا سالمیشدی لار. قوشلار گئنجه لر بیر- بیر ی ایله پیچیلدا شیرلار. "آی اولا بولاردان بیرین توتام آپارام کنده، قادیره گۆرسدم. وئرمرم بیله سینه." دئدی آخی او دئیر بکه آنجاق اؤزو قوش توتا بیلر. "نردوبان قویوب یومورتالارا باخدی: "چیلدی جانا چیلدی!". "دئیر بکه آنجاق اؤز ائولرینین قوشو وار. بئله ده شیشه لنیرکی! دا بیلیمر کی بیزیم ده قوشوموز وار. اؤزو ده سئید قوشو!". "اولار قوشلارین یومورتالاریندان بیرین گۆتورم؟" "ولماز، کوسرلر!" آناسی دئدی: "گوناھدی، سئید قوشونا دیمزلر." چیلدی جانا یومورتالار چیلدی. آی آلا، نه اولار بولاردان بیرین گۆتورم."

"كوسدولر! سن كوسدوردون سن." "قادير بيله مى چوخ يانديرير
هئى. گورسن بيزيم قوشلارين يومورتالارى چيلدى؟" "چيلدى جانا
چيلدى!" "آخى قادير گيلين يومورتالارى چيلدى..."

"وئرمرم! وئرمرم! اؤزوموندو. اؤز قوشوموزون يومورتاسيدى. قاش
گئت گوروم دا... عمى! عمى!... قادير منى وورور..."

- "نه اولوب آي بالام، نه يه ساياخلييسان!... دئمكدن عمى - اوغلووينان
دالاشيب ساواشماغا كنده گئديرسن!.. دور بير آز سو ايچ." "آناسى
دئدى. يازون: "كوسرلر!.. آغا معلم: "قوشلارين يومورتالارينا ال
ديمزلر. قوشلار كوسرلر... "صنيفده اوشاقلار ديكته دئيىردى.
ياتاغدان دوروب شيرين باشينا گئتديكده، آناسى: "يئريوو هاچان
گتدين حيه طده سالدین!..." "دئدى. شاشيخيب ياتاغيئا باخدى. هئچ
اؤزو ده بيلمه دى، هاچان اوتاقدان حيه طه گلميشدى....

گونشين شاخلوو چاغيندا جير جيرالار دا قايناشيب جير يلد ايرديلار.
ائششك لر شارخا آلتيندا سيرا ايله يولا دوزولوب داغ آراسيندان
خرمنه شارخا آپايرديلار. عمى اوغلو سو قاديرين بيرى شارخالارين
داليسينجا گئديب، بيرى ده يولون هنده ورينده آلاخلارين آراسيندان
قوش يومورتاسى آختايردى. بو ايش گونده ليك ايشلرى ايدى.
ائله جه ده ائودن گيزلين. خرمنه چاتيب شارخالارى آچاركن
يىغديقلارى يومورتالارى بير بوجاغدا گيزلتديلر. هر كس اؤز
تاپديغى يومورتالاريني آيرى قويوب سايين دا ياديندا ساخلاردى!
يومورتا تاپمايان گونلرى جير جيرالاردان توتوب، شارخالارين
آرخاسينجا جير يلد ايرديلار.

داغ آراسىنىڭ كىنى قورتارىپ، كىنى يىرلىرى تىزە كۆچمۈشۈرلەر. داغ
آراسى كىندىن اوزاق اولدوقدا، قادىر ايله بىرلىككە شارخا داشىياردىلار.
كىنى يىرلىرىدە بىر نىر شارخا داشىماغا يىتر ايدى. عمىسى قادىرى
قويدو كىرگە-نىن آزالىق ايشىنە (سو باغلىق داشىماقا) نادىرى دە
شارخا داشىماغا.

كىرگەنىن آزالىق ايشىلىرى سىنىسىدىچى ايدى. ھىمىشەكى تىك كىنى
يىرلىرىنە گىلىدە قادىرىن شارخا داشىماق اوستونىدە دالاشىب
ساواشاردىلار. عمىسى ايشى بۆلمۈشۈدو: "بىر ايل قادىر، بىر ايل
دە نادىر كىنى يىرلىرىن شارخاسىنى داشىمالى ايدىلار." بو ايل دە
نوبىت نادىرىن ايدى. قادىر نەدىن سە آجىقلى ايدى. گىزىدى نادىرى
تىكەلسىن، وورسون. ووروب قاچىردى. دىدى. "او بىر ايل مىدىن
يىكە ايدى." قادىرە گۈجۈ چاتماز ايدى. عمىسىنە دىيىپ، اونا ھەدە-
قورخو گىلردى. بىچىن قورتولونجا قادىر ايله نادىرىن آراسى چىركىن
قالاردى.

ايكى-اۈچ گۈن تىكىنە شارخا داشىماقدان سوووشمايىشدى. بىر
گۈن يومورتالارىن سوراغىنا گىتىدى. يومورتالار يۈخ ايدى. سانكى
كۆكۈندىن بورا يومورتا قويولمويوب! "قادىر گۆتۈروب." دىدى
"ولسون دا، ايندى مىن دە اونون يومورتالارىنى يىغارام." گىزلىدىگى
يومورتالارىن يىترىنى آچدى. بوم-بوش ايدى!....

آخىشام چاغى ايدى. ائودە فىكرىنە چاتان يىرلىرى آختاردى. "قادىر
گۆتۈروب. آخى بىزدىن باشقا يومورتالارىن يىترىن بىلن يۈخ ايدى."
يومورتالارى تاپمادان آرتىق قادىرە شىكلىدى!....

گئىچە سورفا باشىندا گۆز آلتى قادىرى سوزوردو: "يومتورتالارى گۇتوروب هارا قويوبسان؟" قورخوردو! قادىردىن سە قورخوردو دىيە: "سەن گۇتوروبسەن. يالاندان منىم بوينو ما يىخىرسان." گۆز آلتى بىلەسىنى سوزوردوم. او دا مەنە باخىپ اۋز - اۋزىنە گولوردو. ...

بو اولاي دورالىب اوزە چىخمادان اچرىسىنى يىيىپ داغىدىردى. گئىچە، ياتاغلارنى داما چاغاردىپ سالدىلار. اولدوزلار دورو گئىچەدە، يوشاق بىر اسىم اسدىكە، گۆيدە اويناخلايدىلار. بىر-بىرى ايلە قووالاقاشىدايدىلار. اولدوزلار دالاركن فىكرى يومتورتالارنى ياننىدايدى. جانىنى دىشىنە يىغىپ، آغزىنى دولدوردو: "سەن يومتورتالارى گۇتوروبسەن." دىسىن، "هەن! اوش دىنە اتجى بالا تاپمىشام." قادىر ياندى-قىندىينان دىدى "تكىمە تاپمىشام. يان تۇكول."

"يالان دىيىرسەن." دىدىم.

اوزون مىندن چىقىرىپ: "سەر گۆرنەدە، دىيىرسەن يالان دىيىرم." دىدى.

دۆزە بىلمەدى: "دى گوراخ هاردان تاپىيسان؟" سوروشدوم.

- "نە دىيىرم گئەسەن گۇتورەسەن هەن!"

- "يوخ واللا! گندىپ گۇتورمىم. قادىر اتجى بالالارنى يىرىن دىمەدىن اولمىيا مىنى آلدادىر، يومتورتالاردان دانىشمايم دىيە، "ئەلە دە لاپ يالان دىيىرسەن." دىدىم.

- "يالان دىيىرم" دىدىكە الى اينىن تەننىن اوستوندى يىرلىش كندىن اوجاغىن گۇستىرىپ؛ ياتاغىندا دىكەلدى: "آند اولاي او گوممىزە دوز

دئیرم. "دئدی.
 - "نه اولار یئرین منه ده دئ دا."
 - "آند ایچ!"
 - "من بیلیم مجید گؤتورمرم."
 گؤزلرین گؤز لریمه زیلله ییب: "اودو باخ! دلیوون آلتیندا دندون
 حاککوش علم یولوندا!"
 - "واللا هئشداد دئمه دیم. چیراغ حقی. ایه دئسم گوممز گؤزومو
 توتسون."
 - ائله ده اوندا قویسان من شارخا داشییم، اتجی بالالاری دا وئرم
 سنه.

قادر دانیشدیقدا فیکره دالمیشدیم. "ئنیه جاخ! داشی سین دا. وینده
 اتجی بالالار منیم اولار. سحر شارخاچیلار گؤرسدرم...."
 اتجی بالالارین شووقوندان شارخاچیلیقدان چیخدیم. اولدوزلار هله
 گؤیده اویناییردی لار. گؤزومدن یوخونو قاچیردیردی لار.
 ناھارا یاخین ایدی. باغلیقی ایسلادیب قوشلارین یوواسینین
 یانیندا دایانیدی. اوچ دنه اتجی بالا آغیزلاری گؤیه ساری آچیق ایدی.
 لهله ییب سانکی گؤیدن بیر شئی دیله ییردی لر! گونش گوجلندیقدا
 جیرجیرلارین سسی داھا آرتیردی. "اتجی بالالار سوسوزلوقدان
 لهله ییرلر!" یان-دؤره سینده ایستی گونشدن، بیجیلیب-بیچیلمه میش
 بوغдалاردان باشقا هیچ زاد گؤرونموردو. چکیرتگه لر دؤرد ال-
 آیاقلی آتیلیب رنگلی قانادلاری گؤزه چارپیردی. "اتجی بالالار
 سوسوزدولار!" باشلاری اوسته دایانیب کؤلگندیک اولموشدو. الینی

آتىب بىرىن گۇتورسون دىيە، ليغىرساق اىستى اورەينە ساچدى؛
اوشونوب، اتجىبالانى تىز يوواسىنا قويدو. نىچە قوش يووانىن
باشىنا ياخىنلاشىپ، اوزاقلاشىردىلار. اونلار يىن جورولتولرىنە
قارشى، جىرجىرلار دا قايناشىپ جىرىلدايىردىلار. "اتجىبالالار
سوسوزلوقدان لەلەيىلر!"

باغلىقى گۈلچەدن چاغارديب؛ سويو چكىلىسىن دىيە، آلاخلار يىن
آرخاسىندا سىندى. اتجىبالالارى گۈزدن قويمادان آنالار يىن
گۈزلەيىردى. اونلار سويو گىتىرمىگىنى. اتجىبالالار سوسوز ايدى.
آنالارىندان سوراق يوخ ايدى. نىچە قوش يووالار يىن باشىنا
ياخىنلاشىپ اوزاقلاشىردىلار.

گىتىكىمىشىدى. باغلىقى گۇتوروب، كرگىيە سارى يولا دوشدو.
اورەي قوشلار يىن يانيندايدى. "اتجىبالالار سوسوز ايدى!"
يىچىنچىلەر ناھارا چىخىپ دىنجلەمكە، گىزلىنچە گۈلچويە قايتىدى.
"اتجىبالالار سوسوزلوقدان لەلەيىرلر!" اۋزو دە نە تەر! اونلار يىن
گۇتوروب گۈلچە باشىنا آپاردى. قانادجىقلار يىن، بويونلار يىن گونشىن
آلتىندا آز قالا قىرىلىسىن دىيە بىر بە بىر گۈلچەيە سالىپ چىمىزدىردى.
يووالار يىن قايتارىپ قوياندا، سويو باسلىمىش سىچانا بنزەيىردىلر.
آغىزلار يىن لامدان آچىلىپ يومولوردو. جورولتولرى اينجارسىز ايدى.
قىزىشمالار يىن آلىنىپ يووالار يىن سىرلىمىشىدىلر. اورەي توختاق ايدى.
"اتجىبالالار دىنچەلىپ ياتدىلار."

داھا ايشى يىتمىشىدى. كرگىيە سارى فىشقالايىپ لىئىلى قاچىردى.
جىرجىرلار دا قايناشىردىلار....

آخشام اوستو كرگه ده قادير: "اتجى بالالارى تاپدون؟" سو ايچه -
ايچه سوروشدو.

- "هن تاپديم."

- "گوردون دوز دئيرديم!.. دئ دور باغليقى آپاراق گؤلچويه!"
باغليقى ايسلاديب اوستون داشلاديلار. "نادير، نادير، اده گل بورا. گل
گور نه اولوب!" حزين سسله، قادير سسلندى "اوچو ده اولوب. يازيخ
اتجى بالالار!.." "من گولوب: "اولوب نه دى گيج! ياتييلار هئى." دئديم.
- "نه ياتماغى. گورموسن اولوبلر."

- "كيم دئير؟ اتجى بالالار سوسوز ايدى. ايستيدن آز قالا اوله لر
گولده چيميزديرديم. ايندى ده ياتييلار."

قادير بيردن يتردن سيچرايب "سفئين بيرى سفئه. اولارى يوووب
سويوغا سالييسان!" دنديكده، گوزلرين اتجى بالالارا زيلله دى.
جورولتولرى كسيلميشدى!

"ياتييلار هئى! گوره سن سحر گون چيخسا دورارلار؟" ديلم توتار -
توتماز قاديره دئديم.

- "هن! ددووا ديسين! گور دورماديلار. باسييسان سودا
اولدوروبسن!"

اينانايرديم. سودان چاغاردا ندا ديرى ايديلر. "يانى اتجى بالالار
اولموشدولر؟"

- "هن! سن اولدوردون سن!"

شارخالار چاتيليب، كنده يوللانديق. فيكريم قارشميشدى. اوره ييم
جورولدشيردى. شارخالارين آرخاسيندا يولا دوشديكده، آياقلاريم

گلمەن آغیرلاشمىشىدىلار. ال آغاچى الیمدە آیاقلاریمى سورویوب
چکیردیم. جیرجیرلار قایناردان دوشوب سوسموشدولار. اتجى بالالار
اۆلموشدولر! "هن! سن اۆلدوردون سن!"

گونشین داریخمیش چاغى، ساچاقلارى سولموش، يورقون-آرقین
یان-دۆورەمە باخانمادان، قوشلار دا داریخمیشدی. اورەکلرى
سیخیلمیش یووالارینا قانادلانیردیلار. شارخالاریمیز گۆلچەنین
یانیندان سوووشاندا، اتجى بالالارین یووالاریندان جورولتو
ائشیدیلیمیردی. یووالارینا سوسقونلوق باسیلمیشدی. کۆوشنین
اوت-موتى مندن کوسوب، منى دیندیرمیردیلر. "اتجى بالالار
اۆلموشدولر!" ، "هن! سن اۆلدوردون سن!" کۆوشندە بوتون
قوشلار، اوتلار، گۆلچەلر قادیر ایله ال-اله وئریب منى دیندیرمەدن،
"قاتیل" سسلەییردیلر.

قادیری دانیشدیرام دیه، "چیراغ حقی من اۆلدورمەمیشم.
اتجى بالالار سوسوز ایدی."

شارخانین اوستونە چىخمیشدی. منى سایىب دانیشدیرمادان، ایچریم
سیخیلیردی. اتجى بالالار گۆیدن بیر زاد دینلەییردیلر. ایچریمى
گیزلى بیر سس اۆزۈنە بورویوب بۆکوردو: "هن، سن اولدوردون.
سن! آنالارى سنى قارقىشلايىب، جنازەلرى اوستە آغلايىر. هن! سن
اۆلدوردون سن!"

بوغازیم توتولوب ایچریمدە ھیتقینیردیم. گۆزلىریم شیشیب آز
قالا کاساسیندان ائشىگە پیرتلايا، آلوولاییردیلار. جوم جولوتما
ترە باسیلمیشدیم. اۆزۈم بىلمەدن، گۆزلىریمین یاشى آخیردی.

شاماما

"بو دون تیریخ دونودو! بو دون حاجینین اوشاقلارینین تیریغا سالماغینین دونودو. نه توی دونو؟ توی هایدایدی؟"

بو سۆزلری شاماما اوجابویلو شاققاواتلی قادین، کنده میزاح اوچون سوروشان آروادلار-کیشی لره کی «بو دون نه دونودو؟» دانیشیردی. او تازالیقدا خوش رنگلی، آلا گوللو بئزدن، اگینه بیر دون بیچدیریپ تیکدیرمیشدی.

اونلار ایکی باجی ایدیلا. شاماما، ملاحات؛ یوخسول، کیمسه سیز بیر عایله دن. ملاحات هله اره گئتمه میشدی، آما شامامانین اری ده

ال-آياقسيز بير كيشى ايدى. ايشه زادا ياخشى گيريشنميردى. او كوردستاندا زادا قالدیغى اوچون ياخشى كوردى بيلردى. تويلاردا زادا كوردى هاوالاريندان اوخوياردى. اونون گۆزل ده سسى وار ايدى. آما شاماما اۆزو اوجا بوى-بوخونوينان چوخ قوچاق و قيوراق بير قادين ايدى. ياخشى دا بيجين بيجردى. بيجين چاغى ائله اوراق سالاردى قولونا گنديب بوغدا بيجردى كى هئچ كيشى اونو باغلايا بيلمزدى.

بير ايل شاماما بيزه بيجينچى اولدو قوراپيشيرن آيندا. هاوالاپ بيجين هاواسى ايدى. بيجينچى لر ده زمى درمگه سهمانلاشيرديلار. گونش ده بونلارين جانلارين قيزديريب يومشالتدوقدا بيله لرينه يارديمچى اولوردو. بيزيم ده بيجينچى لر يميز بير آغام، ايكي عمى لر يم، بير ده شاماما ايدى.

او گنجه نين سحرى كى بونلار بيجينه چيخاجاق ايديلار، شاماما دا گلدی بيزه. بيرليكه اوراقلارين دؤيدوروب، بارماقچينلارين ياغلايب، بيجينه سهمانلاشيرديلار. هاوا يومشاق سرين اولدوقدا حيه طى سولويوب سوپورموشدوق. هاميليقجا حيه طى دؤشويوب اوتورموشدوق. ساماوار دا قاينايردى. استكانلار دا چاي لا دولوب بوشايردى. او گنجه بيجينچيلر اوچون خشيلدن، هوررادان پيشيرميشديلر؛ اونلار يئييب قارينلارى ياغلانيب يومشالسين.

او گنجه شامامانين حالى شنگيل ايدى. مزه نليردى. گؤردوغو ايشلردن دانيشيردى. نئجه كيشى لرى ورلردن دالى ساليب، بئله كى هئچ كس

اونونلا بوغدادا باغ-باغا درنمز.

شامدان سونرايدى، شاماما چاي ايچه-ايچه: "حاجى منە نئچە باتمان آرتيخ وئره جيھسن" دئدى "اوغلانلارووون هاميسيىنى تيريغا سالميسيم؟" حاجى بابام گولوب: "گوروم دا شاماما نه ائلييه سن" دئدى، "اير سن اوغلانلارى تيريغا سالسون، سن اوزووو اوز ايختيارووا قوباجييام. نئچە باتمان آرتيخ گوتوروسن گوتور." شاماما: "حاجى دوزدو؟" حاجى: "هن."

شاماما دوروب چايىن تازالايندا بيجينچيلره باخيب: "گوردوز دا حاجينان نه دانيشديخ؟" هله شامامانين سوزو قورتاريب-قورتاماميش "شاماما ائله ائله مه ها ورين ياريسينان قئيده سن ها." بويوك عميم سوزون آراسينا گيردى. شاماما عميمين سوزونه شاققا چكيب گولنده "چوخ دا اوزووا گوپ وئرمه ها" عميم دئدى "هله گئت بير آز بوغدانين باشيندا درگين؛ اوننان سورا گوپلانگينان." شاماما شاشيخيب عميمه باخا-باخا: "ياخچى دا بويوك. بوغدادا بيلينر. ايش مره باشيندا بيلينر." دئييب بارماغين شوشلهدى.

سحر-سحر بيجينچيلر آلا توراندان كنددن چيخيرديلار. هله چوخلارى آلا قارائليقدان، بلكه ده اوباشداندان. هئچكس بيلمهدن گتميشديلر. گون دوغاندا هئچ بير كيشى ائوده تاپيلماز ايدى. نيه كى هئچ بيجينچى ايسته مزدى «هاللاهاماسى» آخيرا قالسين. بيزيم ده بيجينچيلر سحر تنزدن گنديب ور توتموشدولار. اوچ قارداش بير

ده بو شاماما.

بونلار ورلرین گۆتوروب گئندیکده یومشاق بیر اسیم ده سحرین بو چاغیندا بونلارینان یاناشایدی. آغامینان بؤیوک عمیم ایکی ور گۆتوروب شامامینان چیخیرلار باشا. هله بیرمی یاشلارینا دولمامیش بالاجا عمیم تاری وئردی ائله سیفده ورده بونلاردان قالیر دالا.

شاماما اوزون توتوب تاری وئردی عمیمه: "تاری وئردی، آلازلا گل سین گؤراخ دی." دئییب گولوشورلر. بونلار شامامایا: "آی بابا، او هله-اوشاقدیر" دئییرلر "هله بیزین گنده بیلمز. اونو بو ور هله حسابلامیاق." شاماما گولرکن عمیمه: "بؤیوک، شالاروونون باغین برکیت کی سین ده بو گون آیاغین زوومه سین." دئدی. بو ور، ایکی ور، اوچور... آخیردا تاری-وئردی عمیم کی بیر آز دا حیرصلی ایدی دایانیب: "قایداش، من سیزین دیه بیلرم. جهنمه، تونه جاخ سیز باغلاشیسیز." دئییب اوراغی آتیر یئر "من یورولدوم، گلین گنداخ چای، چۆرهک ییباخ." بونلار گولوشوب: "هله دؤوره ده اودو بیچینچیلر دیل لر آخی." دئییلر "پس زاددی ایندی بیز چای-چۆرهیه چیخاخ. ائله قئینالتی چاغی قئیده جیق دا." عمیم دؤزمه ییب بارماخچینلارین دا یئر چیریب قاییدیر، قالیر آغام، عمیم، بیر ده شاماما. بونلار نشتولوغاجان بیر-بیری ایله برابر دسته بویو گل میشدیلر.

نشتولوق چاغی کؤلگه ندیکده چای-چۆره کلرین یئیپ ایچیب؛ بیر آز دینجلدیکدن سونرا، شاماما تاری وئردی عمیمه دئییر: "هن تاری وئردی، دور دا؛ دور گؤراخ ایندی نه ائلییه جیهسن. ایندی کی

دا یئیب ایشدون."

"آی شاماما، منیم سیزین باغلاشیب، باغ آراسینا بیر-بیری ووزو
قویماغینان ایشیم یوخدو. من سیزین چالان دیلم. من ائله اوز
حالیمدا دره جیهیم."

بنله لیکله تاری وئردی عمیم دوودان گئری قالدی.

گون ناهارا یاخینلاشدیقدا هاوادا قیزیب، کرگه لرده بیچینچیلرین
کوره گلرینه سرلیب جانلارینا دولوردو. بیچینچیلر بوغدانین
سئیره ک یئرینه یئتیشدیکده دسته بویو توتورلار. گاهدان دا بوغدانین
قالین قاتیلی یئرینه چاتاندا «پاکی یا» سالیملار. بوغدانین قالین یئرینه
دوشنده بویوک عمیم شامامینان چالانمایا جاغینی دوشوندو:
"دده وای، بو آروادان دالییا توشسم آبیر حیادان توشه رم ها!" ائله
بو فیکیرده ورین باشیندا اوراغی یئره قویوب اوتوردو. شارخاچینی
چاغیریب سو ایسته دی. شامامینان آغام دا سویا چیخیب، ورلرینین
باشیندا اوراقلارینی ایتیلتدیلر.

آنجا ق ناهارا جان عمیم ده بونلارینان گلمیشدی. ناهاردان سونرا
عمیم یاواش-یاواش بونلاردان دالی دوشور. قره قئید جانین
آلمیشدی. اوزو-اوزونده: "دده وای پاکی یا سالدیلار. من هله دسته
بویو توتورام. دییه سن شامامینان سؤزو گؤوره جاخ." دانیشیردی.
آغامینان شاماما دا ورلرین پاکی یا سالدیقدا، هایلاشیب اوراق-اوراقا
ایره لی گئدیرلر. اونلارین های کویو عمیمی داها چوخ قارا باسدی یا
سالیر. یاواش-یاواش عمیمین اونلارین آراسی آرتیردیقدا، بیر آياغی
دا دره یه ساری زویوردو. ور چیخاندا سویا چیخدیلار. شارخاچیدان

قوورا ایسته ییب اوراقلارین ایتیلدنده، شاماما عمیمین گثری قالمیش ورینه باخیب: "هن بؤیوک،" دئدی: "چوخ اؤزووا گوپ وئریردون. به نئجه اولدو؟ گؤر ورین دالیندان کیم قاجار؟ دئمیشدیم کی ایش مره باشیندا بیلینر."

نهسه ناهاردان سونرا عمیم درده یاتاق سالیب، گلیب بونلارا یئتیره بیللمه میشدی. قالان بیچینچیلر بیر-بیری ایله یاناشی گونشین داریمیش چاغلارینا جان چالیشیب درمیشدیلر.

آخشام چاغلاری بیچینچیلر کرگه لردن انولرینه قایتما میشدان ائوده کی قادینلار حیه طی، گاهدان دا یاخشی اسیم اولاندا دامی زادی سولویوب سوپورردیلر. ساماواری اودا سالاردیلار. بیچینچی لر گلنده، جای ایچیپ دینجلیسنلر. گاهدان ائله اولاردی کی نئجه عایله نین بیچینچیسى، هامیسی بیر ائوه ییغیشاردیلار. بیزیم بیچینچی لر ده قاش قارالمایشدان قایدیب، ال-آباقلارین یویوب حیه طده ساماوار چایینا دؤشنمیشدیلر. شیرین دئییب گولن یئرده حاجی دا حیه طه کئچدی. شامامانین گؤزلری حاجی یا ساتاشدیقدا شاققا چکیب: "حاجی، آی حاجی. اوشاخلاروون ایکیسینی آیاخدان سالمیشام." دئدی "هله بو سیفده ایدی. قالیدی بیر بو قدرت." حاجی اوتوروب جای ایچه-ایچه: "هن، گؤروم دا شاماما. گؤروم دا نه ائلییه جاخسان." دئدی "اما بونو بیل کی سن قدرتین چالا بیلنمه سن. او بیرسی لره باخما. سن بونو یورانمازسان. تیخا دا ائله دیل." شاماما هاینین آردین توتوب: "هئچ کیم هله منن چالانمییب" دئدی. "بیر بئله کوردوستانان

زاددان بئله گلمیشم؛ بیر بئله بیچین بیچیشم، هله منتن بیچین بیچن
یوخدو. منی یویان تاپیلمییب.

بئله لیکله آغام بئش اون گون شاماما ایله یاناشی بیچمیشدی.
بیر گون آخشام بیچینچیلر قاییداندا حاجی گوله-گوله شامامانین
حالیندان سوراقلاشیب سوروشدو: "هن شاماما، دییه سن قدرت گلیر
سنن؟!"

شاماما: "دییه سن بو قدرتی من یویانمییا جیيام." دئدی "آما بو دا منی
یویانماز. آما هله گلیر دا. گؤراخ آخیری نه جور اولار؟"

شامامانین حالینن توتغونلوغونا باخمایاراق حاجی گولوب
میزاحلاشیردی: "هن دئدیم کی قدرت او بیرى اوشاخلارا بنزه مز.
سن بوننان چالانماسان، گؤزه تله کی بیلووو باغین قاتینا بوکوب
خرمنه گؤندرمه سین."

شاماما: "گؤراخ دا! گؤراخ حاجی. تارى کیشی یا سنه وئرن آللاهدی،
یا دا منه وئرن. یا من او اوش-دؤرد باتمان اوستونو چاغارداجيام،
یادا بولارینان چالاجيام."

گونلرین بیر گونونده، شاماما آغامی دا بیر آز یورموشدو. بئله کی
آغامین دا رنگی آغاریب سارالمیشدی. حیه طده اوتورانمیردی. بیر
آیاغی آياق یولونا زویوردو. اوزاناقلی دوشوب؛ نابات داغ ایچیردی.
آخشام چاغی شاماما ائوه یئتیشدیکده، حیه طده بیر شنلیک ائدیب، ائله
بیر شاققیتلی-گوبولتو قویدو کی ائنی-اوزونو اوجسوز-بوجاقسیز.
یاخشى بیر سرین اسیم اسدیکده، چیخیب داما دوشویوب؛ ساماوارى

دا بساطپینان داما چاغاتدیلار. ایندی جووقا ووروب میزاحلاشیرلار. بو آندا بونون اری گلیب، باشلادی اوخوماغا. خوش سسی اینن. هر هاوادان دا اوخویوردو. جووقاداکیلار دمه دوشوب چپی چالیردیلار. شامامنین اری بیر قولون سالیب اونون بوینونا، بیر الینن ده گویومون آلتیندا ضرب چالیب اوخویوردو: "گؤزلرم یولوو هر آخشام چاغی. چکمه، سن سینه مه سن هیجران داغی. قادانی من آلیم..." بیچینچیلرین جووقاسی بو دمده حاجی دا چؤلدن گلدی.

حاجی حیه طده ال-آیاغین تزه یویوردو. شاماما دامین اوستوندن اونو گؤروب؛ دوردو آیاغا: "سالام مه لئیکیم" دئدی "حاجی قارداش، هن، اوغلانلار وون اوچون ده تیریغا سالمیشام. اوچو ده اوزوقویلو توشوب. بوننان بئله ده بوغدادان اوش-دؤد گون قالیب؛ داما من دیه جییم. حاجی گونو باتمانی نئچه دن دانیشیسان دیه یا دیمیرم؟" حاجی ال-آیاغینی یویوب؛ دامین اوستونده شامامایا باخدیقدا، ایسته دی دانیشسین؛ دانیشانمادی! شاماما دامین اوستونده دایاندیغی یئرده هییتی چوخ سهمیلی گؤرونوردو. حاجی بیر آز دوروخدو! اؤزونو شامامنین دامین اوستوندن یاغان باخیشی آلتیندا، سانکی بیر محکوم حیس ائده، دانیشیغا سؤزو یوخ ایدی. بو حئینده شاماما بیچینچی لرینن بیر لیکده گولوشوب: "حاجی، ایندی ده سؤزون سنن محکوم ائلییه جییم." دئدی. "یا سحر گله سن، اوراخ گؤتوروب مننن چؤله گندیب، بیچین بیچرسن؛ یا دا گونومه نئچه باتمان اوستون وئیسن گئدم دیه م؟"

حاجی بیر آن اؤزونه گلدیکده گولوب: "آی شاماما." دئدی، داما

اوجوی دیی، من گلم سننن گندم بیچین بیچم. داها تزه دن آخی من قوجالمیشام."

شاماما: "یوخ، یا گل گنداخ مننن بیچین بیچ. یا دا گونومه نئچه باتمان آرتیخ وئیسن؟"

حاجی: "هله اوغلانلار دا سننن دییل لر دا."

شاماما: "دییل لر. آما تانقاه-تانقاها گلنمیلرکی! بیز سؤز دانیشمیشیخ ها حاجی؟!"

آنجاق حاجی، شاماما ایله هن دانیشیق اندی، نئچه باتمان آرتیق بوغدادان ساوایی، بیر دونلوق بئز ده اونون اوستونده وئرمه یی بویون آلدی. بئله لیکله، شاماما بوغدانی دریب قورتاریب "هاللاهلادی." ایندی گل هاگل خرمن اوستونده، شاماما یا نئچه باتمان آرتیق وئردیلر؟ بیر تلیس بوغدا، بیر ده آلا گوللو بیر دونلوق بئز. ایکینجی بؤلوم

...گونلرین بیر گونونده، یایین زومار آیندا، شاماما برک خسته لندی. اؤزو ده بویلو ایدی. اوشاغی اولوردو. بونلارین دا هئچ کیملری، هئچ زادلاری یوخ ایدی. یوخسول ایدیلار. هئچ ایش گۆره بیلمه دیلر. باجیسی ملاحات ال-آیاغادوشموشدو. هؤولیندن نه ایش گۆردیگینی، بیلمیردی. داوا-دؤهتوردن سه او اوزاق کئنده خبر یوخ ایدی. قاپی-قونشونو سسله ییب؛ ییغیشدییلار. باشی چیخان آرواد چاغیردییلار! باخیب: "اوشاخ ترسه توشوب." دئدی. آروادلارین، بویلو شاماما یا گوجلری چاتمادان، اوچ-دؤرد کیشی چاغیردییلار. باشی چیخان آروادین دئدیگینه گۆره، شامامانی گۆتوروب، جئجیمین قاتینا

قويدولار. سيلكهله ديلر، تولاديلار؛ قويدولار يثره. آرواد يئيدن باخيب: "بو قالماز!" دئدى بونون اوشاغى ترسه توشوب. اولر. "ائله جه ده اولدو. شاماما اولدو. اوشاغى دا قاريندا.

بو آرواد اولندن سونرا، بونو يووان اولمادى! هئچ كيم گلمه دى بونو يوسون. نه قدر ملاحات بو قونشويا او قونشويا دئديسه ده، دئديلر: "يوخ باجى واللاه! بيزيم گوجوموز چاتماز اونو يوواخ!" بيريسى دئدى: "ئم نه دى! چيمچشيرم!..." هر كيم بير تهر باشيندان ائله دى.

باجيسى ملاحات، اوز گوزو قانلى، صور-صوفتين چكيب چيرميشدى! ساچلارين يولوب حشم ائله ميشدى.

حاجى بو خبرى ائشيدنده آروادلارين و اونلارين ايچريسينده آروادى "مشدى خانيمين" اوستونه قيشقيردى: "اولوب اريميسيز؟ بس موسلمان دييلسيز! قول-قيچى ووزو چيرماليين يووون دا." آروادلار: "آي حاجى، بو آرواد آغيردى! اوزو ده هله بويلودو." دئديلر. "ايكى-اوش نفر ايستتير، بونو يووا."

ئله اولاندا مشدى خانيم: "منه بير يولداش اولسا من يووارام." دئدى. هئچ كيم قاباغا گلمه دن، ملاحات دوروب قوللارين چيرمالايب، باشلادى مشدى خانيمينان اولونو يوماغا!

شامامانى يودولار. خلته لييب گؤتورنده، باجيسى ملاحات ئله بير آغلايب اوخشادى: "ائله باجيمى اوزوم يودوم دا. يوخسوللوقدان كيمسه سيزليكدن. آي قونشولار! ائله ايندييه كيمي حقى قويئردوز منيم بوينوما؛ ائله من ده بوندان بوينا ويين چيخارديم دا. هلبه ييخيلانين الينن توتمازالار؟ كيمسه سيزين اولوسونو يئرده قويوب

يومازلار.

اويان بويانندان دئديلر: "اولسون دا! نه اولار؟ يووويسان يووويسان،
باجيندى دا. آلاھ رحمت ائله سين."

بو زومار آيندا، گۈزلەنيلمز بير حالدا ھاوا دولوب، توتولموشدو.
ياغيش بيرم-بيرم ياغيردى. شاماما قويلاناندا سونرا، ايلديریم
شاخيپ، دولويا چئويردى!

یا سن یا من

"یا سن گئده جیهسن، یا دا من! ائشیتدون یا یوخ؟" آتاسی دئدی
"ائشیتمه دون آچ قولاقلا رووو بیر ده ائشیت: مجید یا سنین یثروندو یا
دا منیم!" کیشینین رنگی-روفو قارالیب قیزا یردی. چال پااغین یان
قویوب، نثرویده ن بورنونون قانادلاری یئل لنب تیتره یردی. پیچاق
وورسایدین قانی چیخمازدی. آلینی تر باسمیش، دانیشا-دانیشا
ایتی باخیشینی گاه یثره، گاه دا اوغلو احمدین اوزونه باخدیقجا
قاچیردیردی.

ائوده بالاجا اوشاقلار خیملارین چکیب، هره سی بیر بوجاغا

سىغىنىمىشىدىلار. جىنقىرلارى چىخمادان آتالارنىن ئۇيۇنۇنۇ ياخشى بىلىرىدىلر. "تويۇغۇن بىر قىچى وار كى وارا!" بىر سۆز دئسە سۇنونا تىك يىرىنە يىتىرمەلىدى. كىشىنىن اورەگى سۇيۇمادان "خالخىن اوشاغى گندىر تهرانا پول قازانماغا، بىزىمكى دە ساچ اوزاتماغا! دئىب اوغلونۇ دانلادى.

احمد، آتاسىندان بىر آز آرالى، دىزى اوستە اوتورموشدۇ. باشىنى يىرە تىكمەدن، گۆزلىرىنى آتاسىنىن اوزونە دىرەمىشىدى. آتاسى دئمىشكىن داردولوح شالوار اينىندە بالابان قابىنا بنزەيىر. ساچلارى اوزون چىگىنە ساللانمىش، آراسىندان اوزو آشاغى بۇلۇكلەمىشىدى! اوزو قىرخىلى، تر-تمىز گلىن لىرىن گوزگوسو تىك.

...حىيەتدە، ايتلر هوروشدۇ. تويۇق-جوجە اويان-بويانا قاچدىلار. "هاى مشد اىبراھىم! هاى، گلىسن؟" حىيەت قاپىسىندان سس اوچالدى.

"گلدىم قاغا گلدىم." كىشى بويون اوزالدىب، ائو قاپىسىندان جاواب وئرىب؛ آياغا قالخاندا "بو دوروشوقدا، مچىد يا سىنىن يىرونندو يادا مىنىم." اوغلونا ھەدەلەندى.

- "نە اولار مثلاً، اىكىمىز دە گئتساخ. ھن؟" اوغلان دىك قالخىب، آتاسىنىن گۆزلىرىنە باخا-باخا دئدى. "ھن نە اولار؟"

- "يىر-گۆى قوووشار! قىيامت قوپار، سارساخ اوغلو سارساخ!"
- "من گندەجىيەم. سىن دە اوزون بىلىسن. گندىسن گئت، گتتىمىسن گتتمە!" اوغلان شىستىنىن دئدى.

"ايت يومورتاسى!..مەيە اۋز باشوواسان؟" كىشى قاپى آغزىندان

باشماق تاین اوغلانا ساری تولازلادی. "جهنم اول، گئت گلدوغون
 یثره." دندیگینه اوره گی سویومادان، اوغلونا ساری یوگوردو.
 ائوده شیون قویدو. بالاجا اوشاقلار چیغیریشیب آغلاشدیلار. آرواد
 اوزون اوغلانین اوستونه آتیب "آی قاغا! آی قاغا!" قیشقیریب
 قاغانینی هارایچی ایسته دی. "گل قاغا، مشدی اوغلمو بودادی."
 قاغا ائوه کئچدیکده، گولگزین بیرلیکده، احمدی مشد ابراهیمین
 لیندن بوراخدیلار. "اوغول گئتمه دا، گورموسن آتان هیسلینب؟"
 قاغا دندی "لیندن خاطا چیخار آی بالا گئتمه دا مجیده!"
 "گئده جییم، بئله لاپ دا یاخچی گئده جییم!"
 "احمد گئتمه! "آناسی دندی "قوی بو نئجه گون گلیسن کنده،
 راحت اولاخ بالا. گوجون قولاغیمیز دینجه چیخمیشدی."
 احمد دینمه دن باشماقلارینی گئییب حیه طدن ائشیگه چیخدی.
 "بئدام اولدوخ بالا." آناسی دندی، "سنی گوروم چال گوتور
 اولاسان."
 احمد آناسینین قارغیشلارین ائشیتمه دن گئتمیشدی.

...مچید قیمیریق ایدی. سورفالار سالینیب شام چکیردیلر. جاماهات
 دانیشدیقد، قاب-قاجاق سسی، خلفه لرین سسی مچیدی آغزینا
 آلمیشدی. آغیز دیه نی قولاق ائشیتمیردی. سانکی فاتحه اوخویالار،
 جاماهات بیردن سوسدولار! کیمسه دن جینقیرتی چیخمادی. احمد
 مچیده کئچمیشدی! اوزون ساچلاری دارانمیش، بالابان قابی

شالواری اینینده! تای-توشلاری دایانمادان آیاغینا قالخیب، دینله دیلر. قوجالار پیچیلداشدیلار: "بویووو یثره سوخوم بئله اوغول!" جاوانلار، گولوب هیرتیلداشدیلار! قوجالارین، بیر آزی باشلارینی آشاغی سالیب تولادیلار. چوخلارینین دا، گۆزلری بره لیب، مشد ابراهیمین اوزونده قورودو: "مشد ابراهیم!؟" او هوندورلوکده مچید، مشد ابراهیمین گۆزلرینه دار گلیردی! باشی قیزیشیب گۆزلری قارالیردی. قوجالارین گۆزلری جواب ایسته دیکده بیله سین بیداریردیلار.

...اوسته آروادلار مجلسینده قیزلار گولوشوب، آروادلار دا، هامیسی گولگزین آدینی پیچیلداایردیلار: "بالوونان گولگزا!.."

احمد گولوش قاباقلی عطیرینی جیییندن چاغاردیب، تای-توشلارینین اللرینی عطیره دی. جاوانلار گولوشوب اللرینی قوخولادیلار.

خلفه لر شوربالاری پایلادیقدا، مچیدده یئنه قاب-قاجاق سسی، جاماهاتین سسی اوچالدى.

"نه یئر-گۆی قووشدو نه ده مچید داغیلدی." احمد ایله یولداشلاری پیچیلداشیب، گولوشدولر. قوجالارین گۆزلری دام-دووارد، دیلیرینده: "بویووو یثره سوخوم بئله اوغول!" مشد ابراهیمین اوزونه باخا-باخا، جواب گۆزله دیلر. "منیم بو آددا اوغلوم یوخدو!" مشد ابراهیم دئدی "دئمیشم، ایندی ده دئییرم."

سارچا ۱۳۸۵

ایلک درس

بیزیم مدرسه، کمر بندیده خیوانین قیراغیندا قند کرخاناسینین اوزبه اوزونده یئرلشمیشدی. او خیواندان کئچمک بیز مدرسه اوشاقلاری اوچون ان چتین ایشایدی. ائله نئچه گون اؤنجه ایدی کی صینیف یولداشیمیز آلاہ وئردینی ماشین ووروب خسته خانادا یاتاغا دوشدو کده، قیچ-قولونو گجه سالمیشدیلار.

او گون مدرسه دن چیخاندا، اوشاقلار همه شه کی کیمی کتابلاری قولتوقلاریندا، بعضی لری ده کیفینده، بعضی لری ایسه قنادی قوتوسو کیمی کتابلارینی کنشله باغلایب گؤتورموشدولر. صینیف

يولداشيميز «احد قنادى» ده كتابلاريني كئشىن باغلاميشدى. احدين
سوى آدى صمدى ايدى. نه سه كتابلاريني قوتو تك باغلادىقدا
اوشاقلار اونا احد قنادى دئيردiler.

مدرسه نين قايسيندان تزه چيخميشديمسا آرخادان بيريسى
سسله دى: "حوسئن، حوسئن." دؤنوب باخديم. احد ايدى. هئى
الى ايله منه اشاره ائديب خياوانين او الينى گؤستيردى.

باشا دوشمه دن لال-كارلار تك اويان-بويانا باخيپ، احدين يانينا
گئتديم: "نه دى قنادى؟" دئديم. "نه اولوب؟" احد كتابلارى قولتوغوندا
يئنىدن الى ايله خياوانين او الين گؤستردى: "هوى، حوسئن. او سنين
دايين دئيل؟"

- "هانسى؟"

- "اده كورسان؟ اودو خياوانين او الينده. اودو توفح چييينده گئدير.
ائله او جيفه ده كى دايندى دا."

جنگ زامانى ايدى. ائله جه ده بومباران چاغلارى. نئچه آى اولاردى
دايىمدان خبر يوخ ايدى. اونا گؤره، هر كيم بير سؤز دانىشirdى.

دايىما سارى باخيرديم؛ بير شئى نن تپه مدن چيرپديلار. احد ايدى.
الينده كى كتابلاريله برک باشيما چيرپميشدى. "يئتيم اوغلو يئتيم"
دئديم. "ديسكينديم. نيه به ووروسان؟" سؤزومون داليسينى توتماغا
ماجال وئرمه دن: "اده گيجين بيرى گيج، قاچ دا؛ قاچ انويزه موشتولوق
آپار دا." دئدى. "منيم قارداشيم جيفه دن گلنده موشتولوق آپارديم
بيله مه قنادى وئردiler. بير ده بير جوت تزه جوراب."

شاشغينجاسينا بير احده باخيرديم، بير ده خياوانين او الينده دايىما.

توفنگ چيىنىندە، جېھە پالتارلارى اينىندە بىزدن اوزاقلاشىردى. نە ايش گۇردوگومو بىلمەدن، يىنە احدە باخاندا "نە يە منە گۇزلىرىو تىكىيسن! دى قاچ موشدولوق..." احدىن سۇزو قورتارمادان موشدولوق سۇزونو ائشىدندە قنادى، تزه جوراب گۇزومون قاباغىندا جانلانىپ، اوينايردى. ھۇوشەنە گىمدن، بىردن احدى ايتەلەيىپ "من گىتىدىم." دىدىكىدە ائوھ سارى تىزىخدىم.

خىاواندا ماشىنلار سرعت لە گىت-گىلدە ايدىلر. شوقدان كىتابلارىمى برىك قوجاغىمدا سىخىپ، ھى ماشىنلار باخىردىم؛ آزالىپ ياواشىنىلار. ماشىنلار داينامادان سرعت لە گىت-گىلدە ايدىلر. بىنىمىدە، تىز قاقچىم دايمىدان قاباق ائوھ چاتماقدان باشقا بىر فىكىر يوخ ايدى. ماشىنلار داينامادان، من دە تىلدىگىمدن قىچلارىمى يىرە دۇيوردوم: "دايانىن دا، دايانىن، نە اولار؟" اۋز-اۋزومە دۇيىنىردىم. دايمى گۇزدن ايتىمىشىدى. داھا يوبانماغىن يىرى يوخ ايدى. موشدولوق سۇزو بىنىمىدە جانلاندىقدا، قنادى، تزه جوراب دا دالىسىنجا گۇزومون قاباغىندا دورالىردى. كىتابلارىمى سىخ قوجاقلايىپ گۇزلىرىمى يومىدوم. بىردن خىاوانىن او تايىنا قاقچىم؛ قىشقىرىق سالا-سالا. ماشىنلارنى سىقنال سىنىنن ايچىندە، "وورغون وورموش، بىر دو گۇروم اويدا" دىك تورموز توتان ماشىننى سوروجوسو قىشقىردى. فرىادىنى آرخامدان ائشىتىدىم. قورخودان دالىما باخمايىپ، وار گوجوملە قاقچىم.

قاچىردىم. ئۆيىمىز خىستەخانا دالىسىندا اولۇردۇ. خىستەخانا نىردەلەرىن
دوۋارلانمىشىدى. مەن قاچىردىم؛ نىردەلەردە مەنلە قاچىردىلار.
سانىشىردىم خىياۋاندا، رەھىم قىصاب، اورۇج دىللىك دە، توكانلارنىڭ
ئىشىگە چىقىپ، نىردەلەلە بىرلىككە قاچمايىمىز باخىرلار. رەھىم قىصاب
قانلى چاچاچاغى ئىندە، توكانىن قىباغىندا دايانمىشىدى. ئىستەيىردى
مەنلە قاچىپ موشدولۇق آپارسىن.

بۇ فېكىردەسە تازا جوراب، قىنادى گۆزۈمۈن ئۆنۈندە دىرىلدىككە:
"يۇخ! يۇخ! ھىچ كىمە ئۆرمىيەيىم. ھامىسى ئۆزۈمۈندۇ. مەن سىزدىن
قىباخ موشدولۇق آپارىيەم." دىدۇم "گەت ئىشىۋەن دالىسىغا دا رەھىم
قىصاب، باخانى، اورۇج دىللەيە باخ. دوز دە توكانىن ئىشىيە چىخماز
ھا. ئىندى گىلەپ دايانەن توكانىن قىباغىندا." ئىندىجە ئىدى كى رەھىم
قىصاب قانلى چاچاچاغىنان گىلەپ قارشىمى كىسىن دىيە، ھەي ئىرى،
ھەي كىمى قاچا-قاچا گۆرۈردۈم. قاچىپ مەندىن قىباق موشدولۇغۇ
ئىمدىن چاغاتىسىنلار.

بىرىنچى كۈچەنەن باشىنا يىتىشىدىككە، داھا نىردەلەردىن خەبەر يۇخ ئىدى.
نىردەلەر آرخامدا يۇرۇق دوشۇپ دايانمىشىدىلار. سانكى ئىللەر ئىدى
يىرلىرىدىن ھىچ تىرىنمەيىشىلەر.

دايىم گىلەپ ئىككىنچى كۈچەدە ئۆتۈرۈردۇلار. كۈچەيە ئۆز قالا
ياخىنلاشسىم، «ھوسۇن! ھوسۇن!» سىسى آرخامدىن ئۆتۈلدى. سىسى
ئۆتۈلدىدەك ئىكەن باش ئۆتمەندىن، آرخامدىن بۆينۈمۈن كۆكۈندىن بىرىسى

ياپىشىدى. عزيز نفتچى ايدى! بوغو بورما، اللرى ياغلى، اوجا بويلو،
سيگارئت ده داماغيندا. دۇنوب باخاندا، نفس-نفسه دوشموشدو:
"اده تولا، مەيە سنى چاغىرمىرام؟" قىزارىب بوزارا-بوزارا دئدى.
"ئشىتمە دىم واللە." اوتقونا-اوتقونا دئدىم.

- "ئشىتمە دىن ھە!؟ بوغازىم يىرتىلدى سنى چاغىرماخدان. باش
خبرى آپارىرسان؟ كىچ گۇروم توكانا." دئدىكە، قولاغىمدان
ياپىشىپ توكانا سالدى. آمان وئرمىردى من دانىشام. "ايندى بو يول
دا منى گۇرندە قاچىرسىز. ھن!؟" كاساسىندان ئشىگە پىرتلامىش
گۇزلرى قىزارا-قىزارا دئدى "دەن دىيىپ منى گۇرندە قاچ؟ يا كار
اولوب سسىمى ئشىتمىسن؟"

دىلىم توتار-توتماز، جانىما اوشوتمە دوشموش؛ تىترەيىردىم: "بوخ
واللە، عزيزەمى، ئشىتمە دىم." دئدىم "قەلت ائلە دىم. بوشدا من
گئدىم. من گئدىردىم..." قولاغىمىن دىيىندن بىر شاپالاق سالدى.
دىلىم آغزىمدا دوغراندى. سۇزوم كسىلدى. باشىم گىجىلدى.
گۇزلرىم قارالدى. داھا عزيز نفچىنى، نفت پىتلىرىنى، اصلاً ھىچ
زادى اۇز يىرىندە گۇرموردوم. ھر شى او تاي بو تاي قاجدىقدا،
گۇيدە اوينايردىلار. يىر چكىمىنى الدن وئرمىشىدى. باشىم قىزىشىپ،
گۇزلرىم دولموشدو. ھر يىر دومانلىق ايدى.

نەيىن نە اولدوسونو بىلمىردىم. "دەدووا دىيەرسن گىتيرر بورجون
وئىر." عزيز نفتچى دئدى "بورجون وئرمەسە بو ايل قىشدا نفندن
زاددان خبر اتر يوخدو." قولاغىمى بورا-بورا توكاندان ئشىيە
ايتەلە دىكە: "ايندى قولاخلارىن آچىلدى!؟ ئشىتدىن دەدووا نە

دییەسن؟ كئش جەنم اول گۇروم. ەلە منى گۇرندە قاچىر..."
گۇزلىرىم قارالىب، قوللارلىم دا كوشولدىويوردو. داھا ھىچ نەيى
ائىشىدىب گۇرموردوم. ھەر شئى اوناتموشدوم. كىتابلار قولتوغومدا
سلەوئرن-سلەوئرن يئرىدىكىدە كوچەمىزى دە ايتىرمىشىدىم.

بیز اۇلۇلر

شیدیرغی یاغیش تازا کسمیش دیسه؛ بیرم-بیرم ناریندان چیلە ییردی.
لاله چارراهیندا سیخی ترافیک باغلانمیشدی. ماشینلارین یثرلی-
یثرسیز سیقناللارینین سسی، سوروچولرین بیر-بیرینه چیمخیریب
قیشقیرماسی، بویاندان داآرخلاردان دولوب آخان یاغیش سویو
خیوانلاردا کئچرگی لرین قولاقلارین گوبود سس لرله، قارماقاریشیق
تصویرلرله دولدوروردو.

خیوانین او الیندن جاوان بیر کیشی شپیتلرین سوروتدویه
- سوروتدویه قوللاری دا ساللانا-ساللانا خیوانین بو الینه

كئچمكده ايدى. چارراهين بو تاييندا بير «گونده ليك دكه سى» يئرلشديكده، اوردا گونده ليكدن درگيدن باشقا چاي، سيگارئت، شوكلات دا... ساتيرديلار. كيشى ساللانا-ساللانا دكه نين قاباغينا ياخينلاشدى. دكه نين آغزينا اوچ دۇرد نفر مشترى نوبه ده دورموشدولار. كيشى ده داياندى. اوتوز-اوتوز بئش ياشلارينا دولموش بير كيشى يه بنزه ييردى. كيشى صفده دايانديدا نئچه نفر كئچرگى ده اونون آرخاسيندا دايانديلار. كيشى دكه چيدن چاي آلب ايسته دى جيبيندن چاغاردان سيگارئتيني دكه نين قاباغينداكى فندكينن آليشديرسين. بير آز يوبانديدا باشقا مشترى لر ين سسى چيخيردى: "ئنز اول آغا، چكىل قيراغا گۇراخ..." كيشى فندكين چاخماغين ايكي-اوچ دفة چاخدى. اودا دوشموردو. هاى-كوى صفده كى لردن اوجاليردى. او سيگارئت ين تازا آليشديرميشدى كى آرخادان بيريسى بوينونون كۇكوندن ياپيشيب صفدن ائشيگه تولازلادى: "ايتيل بوردان، زيبيلين بيرى زيبيل." دئدى. باشقا مشترى لر ده اونون سسينين آردين توتوب سسلنديلر: "معتاد كۇپويوغلو، بير ساهاتدى چكىلمير ده قيراغا..."

- "گۇرمور بير بئله آدام دايانيب صفده!؟"

- "باش گۇزون گۇرموسن؟ نئجه بيت-بيره باسيب؟ هارانى گۇره جوخ... اۇلونون بيريدى دا."

معتاد سيگارئت الينده دينيب دانيشمادان ينه شپيتلرين

سوروتده دیکده، ساللانا-ساللانا آرخی آتدیریب پیاده رووا کنچدی. اوردا تازا بیر بینا یاریمچی لیق قالمیش دی. او اوردان بیر اسگی قازئت تاپیب، دووارین اوستونده قویوب اوتوردو. سوسقون-آیقین.

داها یاغیشین بیرم-بیرمی کسيلمیشدی. نه دنسه ماشینلارین سسی ایله سوروجولرین های-کویونون داوامی وار ایدی. سانکی یاغیش اونلارین گوندمیک لریندن چاغارتماق اوچون سوچلو ایمیش. ائله جه ده آرخلاردان سو دولوب داشیردی ائشیکه.

معتاد هله اؤز عالمینده ایدی. یاواش-یاواش سیگارئتینی سوموروردو. اینجارسیز گۆزلری سه خیوانا تیکيلمیشدی.

اوزاقدان، پیاده رودا ایکی نفر تازا جاوان اون بئش-اون آلتی یاشیندا معتادا ساری گلیردی لر. اونلارین بیرسی چانتاسیندان سیگارئت چاغارتدی اؤزو ایله یولداشینا. اودلاری یوخ ایدی آلیشدرماغا. یانلاریندان کئچن بیر کئچرگیدن اود ایسته دی لر. "یوخومدو" دندی. بو حئینده معتادا یاخینلاشیب اونون سیگارئتینی یانیق گۆردوکده الیندن آلدیلار. معتادین اودونا یاندیلار. گوله-گوله سیگارئتینی ده یئره آتیب اوزاقلاشدی لر. بیر آز اوزاقلاشدیقدا یئیندن معتادا باخیب برکدن گولوشدولر. معتاد ایلیب یئردن سیگارئتینی گۆتوروب اوغلانلارا ساری ایسته دی قیشقیرسین. سسینی اؤز قولاقلاریندان باشقا هئچ قولاق ائشیتمه دن، ایچریسیندن چیخان اینجارسیز سسی ده، خیوانین های کویونده بوغولوب باتدی.

او سیگارئتینی تازا سؤندوروب ایسته ییردی چایین ایچسین دییه، آرخین یانیندا گنج یاشلی بیر قادین دایاندی. بیر الینده شئی-

شویله دولو بیر سله، بیر الینده ده اوشاق کالسهکەسینی سورمکده. یانیندا سگگیز-دوققوز یاشیندا اوزو گولوشلو بالاجا بیر قیز. قادین الینده کی شئی-شویو یثره قویوب، اوشاغین کالسهکەسینی پیادهرووا کئچیرتسین دییه، قورو یثر تاپمادان: "قوی من سلهنی قویوم او قورو یثره گلیم." بالاجا قیزا دئدی. بالاجا قیز گولوردو. آناسی دیللندی: "قیزیم، هارا باخیرسان؟ نه یه گولورسن؟ دایان بودو گلدیم."

بالاجا قیز معتادا باخیب گولوردو. معتاد دا اونون گولوشونه گولوردو. چایین اوتوردوغو یثرینه قویوب، قیزین یانینا گئتدی "سن چرخین آرخاسینان یاپیشا بیلرسن؟" سوروشدو. بالاجا قیز هن دئدی. معتاد ایله بیرلیکده کالسهکەنی آرخین کؤرپوسونون اوستوندن پیادهرووا کئچیرتدی...

معتاد یثنه ساللانا-ساللانا گئتدی یثرینده اوتورا؛ اوتوردوغو یثرینین هنده ورینده نئچه جاوان جووقا ووروب، اوتورموشدولار. سیگارئت اللرینده دانیشیب گولوشوردولر. معتاد ایسته دی بیر یول آجیب اونلارین آراسیندان چایین گؤتورسون. آیاغینین آلتیندا کی ازیلن لیوانین سسی بیله سین دایاندیردی.

سوسقون-آیقین آیاقلارین سوروتده دیکده جووقادان اوزاقلاشیردی. اوزاقلارکن، جاماها تین ایچینده گؤزدن ایتیپ باتدی.

يول يورد

جيزيق بير يولون اورتاسيندا، فایتونون يانيندا بوغدا تایلاری تللنمیشدی. دؤرد دؤره سینده بیرتیجی ایتلر باغلانمیشدی. گنج یاشلی اوغلان هوپوخوب قورخودان یئرینده قالمیشدی. فایتونین بیر آز اوتایی اصلی یولایدی. آسفالت یول. بوینو یوغون، قولچوماق کیشی لر قوللاری چیرماناقلی، سینهلری آچیق، اوزلری گونشین شاخلووندان یانیب قارالمیشلار؛ بوغدا تایلارینی یولدا دایانان «یوک آراباسینا» داشی ییردیلار. تر تۆکه- تۆکه.

اوغلان هله ده يثريندن ترپنميردى. قاباغا ايرلنسين ديه، ايتلر ميريلداشيب خيىللايرين آغارديرديلار. گوش وار گوجو ايله شاخيردى. اوغلان آرخايا قايتمادان يولا چاتماق قصدى ايله دايانمىشدى. نهسه قورخو جانين آلازلايا داياندىغى يثرينده آياق-آياق ائيدردى.

باشقا بير ياشلى يولچو ساچلارى چاللانمىش، قاپ قارا صوفتينن ياواش-ياواش گليردى. پار پالتارلارى ييرتيقلى-ياماقلى. اوندان بير آز گئريده بيريسى ده اورتا ياشلى كوت شالوارلى، آچقى گؤزونده، سونكا اينده ايرى آددىملارلا قارا يولچونو كئچىپ گلدى. گنج اوغلانا باخىپ اونو دا سوووشدو. ايتلر ميريلداشيب هوروشدولر. يولون قيراغىنداكى يوك آراباسى دولو تايىلارلا، قولچوماق كيشى لر ده آرخاسيندا يولا دوشوب گتتى. آرابا گئتىكدە فائتونون گودوكچوسو اوووردلارى باتمىش، آرىق، اوزون بير اورتا ياشلى كيشى، هاى سالا-سالا گليردى. ائلهجه ده ذره بينلى آچقى گؤزونده، اينده اوزو بويدا بير ال آغاجىنى يولچولارا شوشلايا-شوشلايا فائتونا ياخىنلاشيردى.

كوت شالوارلى، ايتلر هوروشدوكجه هوبوخوب گئرى قايداندا، اوغلانين يانيندا داياندى. قارا يولچو نه زىح جووور اينده ياواش-ياواش گليب فائتونا ياخىنلاشيردى. يولچولارى سايمادان سوووشوب ايتلره ياخىنلاشدى. ايتلره باخا-باخا سانكى ايتلرى گؤرمويه آز قالا قويروقلارين آياخلاسين، ايتلر ده اونا قويروق بولا ييرديلار. يولچولارين آغزى آچىق قالمىشدى. گؤزلرى ده بير-بيرينين

گۇزۈندە.

قارا يولچو ايتلرين يانيندان كئچىپ يولا سارى گىتتى. سوسقون
آيقىن. كوت شالوارلى اورە كلنىپ قاباغا ايرەلەندى. ايتلر ميرىلداشيب،
خىللارلى آغاردى. بىر آز دا قاباغا گىتتىكە ايتلر داھا اوجادان
ھوروشدولر.

فاتونون يانيندا گودوكچوسو دايانىپ آچقىسىنى سىلە-سىلە آغاجىنى
يولچولار سارى قالدیرمىشىدى. ايتلر بىلە سىنە قويوق بولاييردىلار.
ھايىنا ھاي وئىرىدىلر.

كوت شالوارلى گىرى قايتىدى. آچقىسىنى گۇزۈندىن گۇتورۇپ،
سونكاسىنا قويدۇ. نەسە بىر ايشە سەمانلاشیردى.

گىچ اوغلانين گۇزلرى قىزارىپ دىشى باغىرساقلارين كسىردى.
اورە كلنىپ آياق قابلارينين باغلارنى بركىتتى. چانتاسىنى چىگىنە
آسىپ، قاباغا يوگوردۇ. ايتلر ھوروشدۇ. ھاي-كوى قويدۇ. يولو توز
باسدى. گودوكچو آغاج اليندە اوغلانا سارى ھەلەلنىردى. "اۋلوم-
اۋلومدوخىرىلداماق نەدى." "اوغلان دوداق آلتى پىچىلدادى. گودوكچو
اوغلانين جسارتلى ترپىشىندىن كىرىخىپ اۋزون ايتىرمىشىدى. اوغلان
اورە كلنمىشىدى. قورخونون قارنىنا يوگورموشدۇ. ايتلر آز قالا فایتونا
باغلاندىغى ايلرین بىرتسىنلار؛ دھشتلە ھوروشوردولر. اوغلان
گودوكچو ایلە دۇش-دۇشە دایاندی. گودوكچو آچقى گۇزۈندە
گۇزلرى برەلمىشىدى. اوغلان دىنمەدن قىزارىپ پۇرتموشدۇ.
گودوكچونون آچقىسىنا توپوروردۇ. داھا دۇزمەيىپ، اورەيى
سويومادان اۋزۈنە توپوردۇ، توپوردۇ،..

گودو كچونون آغاچ يىلدىن يىرە دوشىدۇ. قىچلار يىنىن گوجو توكىب
دىزى اوستە يىرە چۆكدۇ. او هر يىرى بوغونتو گۆروردۇ.
اوغلان يولا سارى قاچدى. كوت شالوارلى دا دايانمادان اورە كلنىب
گودو كچونون لىشىنە باخا-باخا اوغلانين آرخاسىنجا يولا قاچدى.
...يولچولار يىن اوچو دە يولون قىراغىندا ھۆلەسكىدن بىر آرابانى
ساخلايىپ آرخاسىنا مىندىلەر. آرابا قازلادى. يولچولار تىز-تىز
گىرى باخىردىلار. نەسە بىر زادى اونودالار، بىر كىمەنى ھە دە
گۆزلە يىردىلەر. اورە كلرى اورتولو بىر تانىشا دۇيۇپ چىرىپىردى.
قورتولوشلار يىنا اينانمىردىلار. آرابا اوزاقلاشىردى. آچقىلى
گودو كچو يىرە سىرلىپ، شىت دۇشموشىدۇ. ايتلەر ھوروشموردولر.
هر يىر سوسقونلوق ايدى. گۆز ايشلە دىكجە، قولاق ائشىتدىكجە يىل
اسمەن قوش دا قاناد چالمىردى.
يولچولار يولو تايىپ، يوردو ايتىرىپ اونوتموشىدولار.

آذر، پاییزین سون آیی

عزیزیم

سن بیر مزار تک سوسقون-سوسقون،

سن سوساندا، من دییه جم سؤزومو:

من اۆلمک اوچون یاشادیم،

سن سه یاشاماق اوچون اۆلدون

سن مندن خبردار،

من سندن خبرسیز...

ھاوا، چوخ سویوق و دونداریجی ایدی. توپوروردون گۆیده دونوردو. بئله کی بوروندان آخان سو قندیل باغلانیردی. یان دؤورمه باخارکن خیواندان سول الدن ساغا کئچمگه، بیر آن گوزوم بیر قنديله ساتاشدی. قوجا بیر کیشینین بوروندان آسلانمیشدی. کسرلی بیر سویوق ایدی. سویوق استعمارین قامچی لاری تک آدامین اوزونو قامچی لاییر.

تبریزین قیشی، گونون سحر چاغیندا اسکی تاریخه باغلی کتاب آختاریدیم، کتاب ائولریندن. تاریخ اوستادینین وئردیگی تاپشیریغا باغلی، مطلبیمه هله چاتمیشدیم. شهرین کتاب ائولرینی آياق-آياق ائله دیکده، سونونجو کتاب ائوینه کئچدیم.

سویوقدان دون آتمیشدیم. دیشلریم تاققیلدیپ، سسلنیردی. دوداقلاریم اسیردی. نفسیم آغیر چیخیردی. گؤزلریم دولموش، اوزوم بيلمه دن اوزومدن یاش یانار شام یاغی تک سوزوردو. یانیردیم. بيلمیردیم سویوقدان یا کی تاپشیریغی تاپمادان. کتاب ائوینین یانار پئچینه یاخینلاشدیم. یاواش-یاواش دونوم آچیلسین دییه اوزومه قاییدیپ اوزومو تاپماقدا ایدیم.

بو دورومدا ایچرینین ایستی هاواسی حالیم یاردیم ایدی. بیر آن بیرسینین یانیمدان کئچیب منه توخونماغینی دويدوم. گوزوم کتاب ائوینین بوجاغیندا اولان گوزگوسونه ساتاشدی. ایستر-ایسته مزدن یئنه گوزگویه باخدیم. گولومسر بیر اوز گوردوم؛ آغ ساققاللی قوجا بیر کیشینین اوزونده.

سانکی ایچریم سسلنه، اوره ییم چیرینماغا باشلادی. گوزومو

او شکیلدن گۆتورنمیردیم. هر آن بیلهمی اؤزونه چکیردی. داهای دونوم آچیلیمیشدی. شاشدیریجی تره باسیلمیشدیم. گوزگودن گوز گۆتورنمیردیم. شکیلین پوزولماغیندان قورخوردوم. شکیلده اوزاق بیر تانیشلیق دالغالانیردی. میزترین، کتابلارین، آداملارین یان دؤوره سیندن کئچیب، گۆزومو بیر آن گوزگودن گۆتورمه دن، او گولومسر اوزه یاخینلاشیردیم. آرتیق باخدیقدا، آرتیق گوجلنیردی؛ او اوزده اولان گولومسر.

گوزگونون قباغیندا دایاندم. گۆزلیری گولموردو؛ اوزو گولوردو. گوزگویه باخدیقدا بیردن آرخایا چؤندوم. "سالام علئیکیم." دئدی. الی ده چیگنیمده. شاشقینجاسینا بارماغیمی آغزیمدا دیشله دیم. شاخالان قاقاق آعاجلار تک شاخالیمیشدیم. آنجاق، بونو دویدم. هئچ زادا دوشونمهدن.

حالیمدان خبر سیز. سس ائشیتمه دن دانیشا دا بیلمه دیم. "علئیکیم سالام" دئمکده، یوخایدی. گۆزومدن ایتیمیشدی. سانکی بیر تاریخ، قوچاق- قاقاق لیغینی بیلمه دن، یالیز بیر آن گۆزلیرمی یوممادان. بیر کیرپیک وورمادان. سایا گلمز بیر زامان، گونو گۆزومدن آتمیشدیم.

آنم ناھاری چکیب؛ چاغیریر سورفا باشینا. آیاق اوسته دایانیب گۆزلیرمی شکیله تیکمیشدیم. اوزو گولومسر، گۆزلیری آغلار بیر شکیله. شکیل قوناق اوتاغیندا تاخچادا ایدی. یانیندا بیر لامپا چیراغ،

يانار چيراغ. انام اونو "همەشە يانار چيراغ" آدلانديراردى. قوناق
اوتاغى سويوقايدى. چوخدان ايدى بو اوتاغا آياق قويولمايمىشدى.
قايسى يالنىز قوناق گلندە آچىلىپ، قىزدىرىلاردى. انامىن سسى
:"دون آتارسان." دئدى، "اوردا نە گزىرسن؟ گل چۆرەيىنى يىء.
شورباسىنى يىمگىنە ات يوخدو." شكىلە لاپ ياخىنلاشدىم. اوزونو
توز باسمىشدى. شيطان اوستوندى چۆكوب، تور توخوموشدو.
چوخدان ايدى قوناقدان خبر يوخايدى. چوخدان ايدى بو اوتاغى
قايسى آچىلمايمىشدى. كۆيىگىمىن قولويلا توزون آلدىم. شكىل آي
كىمى يوخ، بلكە شكىل كىمى پارلادى...

اىستىدن ترە باسىلمىشدىم، جوم جولوتما سو اولموشدوم. اورەيىم
چىرىنىردى. شكىلە ياخىنلاشىپ دالمىشدم. گۆزلىرىم دولموش
بولوت كىمى، اوزوم سە گولومسر ايدى. داها كىرپىك چالمادىم.
قورخوردوم شاشىردىجى بىر قورخودان. كىرپىك چالمادان، گونشى
گۆزومون ائويندن آتمادان. گۆز يومماقدان، قارائلىقدان. ائلەجە دە
بو سويوق اوتاقدان دئدىم، تاقچاسىندا بىر چىراق. بىر شكىل، بىر دە
من ايدىم. دئمەدەم؟

گۆزلىرىم، شكىلدىن چىراغا آخاركن، دۆورەلى اولان پىلتەسىندە
فىرلانئىردى. گۆزلىرىم فىرلانئىقچا، جانىمدا اولان قورخو داها
آرتىردى. سويوق اوتاقدان، شوشەسى سىنىمىش، سۇنو ك چىراقدان.
چىراغى ياندىراركن، بونلارنى هامىسىنى تاخچادا اولان شكىلدە
گۆردوم.

جوما آخشامی ایدی. "ییز گئتدیک قییر اوسته." آنام سسلندی. قونشولارلا بیرلیکده گئدیردیلر. من ساهمانلاشینجا گتتمیشدیلر. پالتارلاریمی گئیدیم. آیاق قابلا ریمین باغلارین برک باغلادیم. شینتلیمین زیپینی چکدیم. الجکلریمی گئییب، شالیمی دا؟ هن، شالیمی دا بونوما ساریدیم. یادیمدادی، هئچ اونو تمارام ساهمانلاشمیشدیم. داها گتتمک چاغی ایدی. آنامین گوزو یولدایدی.

خیوانا چیخارکن هر یئری سوسقون گوردوم. قوش دا اوچموردو. یئر دونوق ایدی، چتین یئریمک اولوردو. آدیملاری گوزتلیردیم. نفسیم سیخیلمیشدی، گوزلریم دولموشدو. نفسیمی بوراخام، گوزلریمین قاباغینی آلان چندن، هر یئری دومانلی گوروردوم. گوزلریمه چن دوشموشدو؟ سوموکلریم گیزیلدیردی. سوموکلریمده گیزلی دردلرین آغریلاری سیزیلدا ییب اوخشایردی. آجی یارالار اوزه چیخیردی. آذر یارالاری. کولک اوزومو قامچیلا ییردی. سویوق، او دا پاییزین بو چاغیندا سون گوجونو گؤستریردی. گوز ایشله دیکجه دومانلیق ایدی. آددیم آتماغا اینام یوخ ایدی. یئردن گوتوردیوم قیچیمی، بیر داها یئره قویام؛ اینامیم یوخ ایدی.

پاییز ایدی هله. پاییزین قیشی. دئمه میسیم قیش گل سئیدی نئجه! دئمیشم؟

...قیش دوشرکن آیقلاریم زویوب، یئرن اوزه رینده اوزاناقلی قالدیم. کوله یین الینین گوجو، یئرن قهری، هاوانین دومانلی، منیم ده گوزلریم آغلار ایدی. یئردن دورانمیردیم. هر آن آیقلانیردیم. نیه؟ بیلیمیردیم کیمین آیقلار یلا؟ دئمیشم؟ کیمسه یوخ ایدی منی یئردن

قالديرسين! يوخ ايدى؟ يوخ، يوخ ايدى.

جوما آخشامى ايدى. هامى قبرستاندا قبير اوستونده. من سه يترده اوزاناقلى. نفسيم گئرى قايديردى. قالخمالى ايديم. سويوق بوتون قوهوملارى لا بيله مى آياقدان سالميشدى. قولاق لاريمدا قئيلاجى چكركن، اوزومه توپوروب چالقيلايىردى. جانيمى فرش انديب چكمله رنين آلتيندا تاپدالايردى. دئمك منى ايلاهه سینه قوربان دئمگه سئچميشدى. منه اولان سئوينجىنى بئله گؤستيريدي! بئله بير سئوينج له بيله مى باغرينا باسميشدى. بوندان نئجه آيريلماق اولاردى؟ سانكى شاختادا، دمير يتره ياپيش، سون دايانا جاغيم دا، سون نفس لريم ده، كيرپيك لريم اوست-اوسته دوشدو كده، يالئيز بير آن تاريخ اوستادين تاپشيريغى، كتاب ائوى، دؤوره لى يانار چيراق... انام! گؤزومون ائوينه گلدى.

نفسيم آچيلدى. قان دامارلاريمدا آخماغا باشلادى. اوزومه گولوش گلدى. بوتون گوجومو آياقلاريم ييغيب بيردن بويلاندیم. قاواق آغاچلارى تيره چكيليپ شاخلانميشديلار. سوموك لريم گيزيلده سئيدى ده اوزوم گولومسر، آياقلاريم ايناملى يولا دوشدوم. يولا دوشن لر كيمى. داها يولون آلچاق اوجاسى، چاققور-چوققورو اليمده ايدى. آياقلاريم گوج دولدوقجا، يولا سالدیم. آياق قابلاريمين باغلارى بوشالديقدان دايانيپ، اونلارى سيخ برکيتديم. قاقچيشديم. گئرى قالميشديم. يولو تاپميشديم. دئمه ميشم، سويوق ايله طايفا-توفاغيندان ذره جه قورخوم يوخ ايدى دئميشم، يول گؤزومه آيدين ايدى.

قبرستاندا اولار منی گۆرمەدن، آرخادان بیلەلرین گۆروردوم. اصلن گۆرمەك دە ایستەمیردیم. گۆزلیرم گۆزلیرنە ساتاشسین دییه، قورخوردوم. قورخوردوم؟ یوخ! آلچاق اولموشدوم. آیاق قابلاریمین بورنون یئره سورتوب، دئشەلی بیردیم. بلکه یئر آغزین آجیب منی اودسون. نەدن یئر دە سوسوب، آغزی باغلانمیشدی؟ بیلیمیردیم. گۆزومده هر شئی آغیرلیغین، قاتیلاشماسین، الدن وئرمیشدی. منجه هر شئی شوبهه‌لی ایدی. اینامیمی ایتیرمیشدیم؟ دئمەمیشم. هر زاددان اینامیم سویویوب دؤنموش دیمی؟

قارانلیق هر یئری باسمیشدی. گۆزلیرمە اینانا بیلیمیردیم. گۆردوگومە شک‌لیردیم. کابوس دومی؟ قوروق جوق دومی؟ من اویاق ایدیم‌می؟ الیمی اوزومە باشیما چکرکن، دیری لیغیمە شوبهه‌م یوخ ایدی. آغزیم آجیشمیشدی. آجی زهر کیمی بیلەمی بوغسون دییه یئری- گۆیو آداملاری یامانلا بیردیم. حیات آجی و کدرلی هاوالارینی دیلیمە توکموشدو. سویوق بارماقلارین ککریهه باسیب، آغزیما سوخدوقدا، دیلیمی زهرلندیرمیشدی. هامی منیم یانیمدان قاچیر؛ نیه منی انشیتەمک ایستەمیر؟ دئمیشم. دیلیم آجی ایدی. یا دا اونلارین قولاقلاری کار، گۆزلی کور ایدی.

قیچلاریم چنگ اولوب، بورا گلەدیگیمی، آنادان دوغولوب بو گونو گۆرمەدیگیمی آرزىلا بیردیم. نەدن سویوغا هن دئییب، اؤزومو اونون باغرىنا باسما دیم. بو گولوب آغلایانلار کیمی. دیری اؤلور کیمی. یازیق‌لیق فرشته‌سی اولدوغوما دوشونوردوم، من ایدیم. دئمیشم قوربان اولماقدان اؤزومو قورتاریب قاچمیشدیم. تقدیره بیر

آن اینانیدیم. عجیز قالمیش، قانادی سینمیش فرشته ایدیم. تقدیر ایسه قاپی-قاپی، کوچه-کوچه منی آختاریردی. من تقدیردن قاچمیشدیم. تقدیردن قاچماق اولاردی می؟ هر آن او اسکی فیکیر، دویغو منده یارانیردی. گیزلی سویوق لا آجی یارالار یاخینلاشیردی. دئمک مندن یاخشی، دولو-سولو، اورده یه یاتان قوربانلیق تاپمامیشدی. پیچاغینی ایتیلدرکن دیشلرینی منه آغاردیب، گوله-گوله دریمی سویسون؛ هوم!هوم!..

نه گۆروردوم می؟! آنام، بیر ده یاد کیشی؟! گۆردوغومه اینانامدان، گۆزلیم له یاخالاشمیشدیم. گیجه له-گیجه له اؤلومون کؤلگه سیننی گزیب آختاریردیم. بلکه اونا سیغینام. بیلیم سہ اولوب-اولماق آراسیندا ساواشیردیم. منه سۆز-سورغو بو ایدی. دایانماغین یثری دیلیدی. هارایا؟ بیلیم! داها من اوچون او ائوده-یئرده یثر یوخ ایدی. اؤز ائویمیزده آرتیق اولوردوم می؟! دئمیشم، توخماق داشی اولوردوم می!؟

یئرین-گۆیون آلت-اوست اولما ماسیندان، گۆزلیم آزالا کاساسیندان چیخسین دییه، شاشیمیشدیم. یئر-گۆیون قووشما ماغیندان؟ داغیلیمیشدیم. بوتون وارلیغیم لا، کیم لیغیم له. آرتیق اوزومون اؤرتویونو آختارماغا دوشونوردوم. قبیر اوسته دایانان دیری اؤلور کیمی یوخ، دوغروسو قبیر ایچینده یاتانلار کیمی.

اینانامیردیم! آنا سۆزونو هوججوله مگه تامارزی قالا جاغیدیم؟ آنا آدینی، کیمین! هانسی یئرین اوستونده چاغیراجاغ ایدیم؟ آنام؟! بیر یاد کیشی؟! بیر ده بیر اوشاق!؟..

كىم ايدىم من؟! اورەيىم قارالېب گۈزلىرىم تارلاشىردى. قالماق
آلچاقلىق ايدى. بوغازىم آجى لائىب، دىلىم قورويوب آغزىما
ياپىشىشىدى. ايستەيم قىشقىرام نەسىم دالى قايتىدى. يثرە يىخىلىدىم.
دورماغا دامارلارېمدا قان يوخ ايدى. سىسىمى بىر كىمىسە ائىتتەمەن
بوتون قولاقلار سىسىمە كار اولموشدولار. قىشقىرانمىردىم.
گولوب-آغلایانلار يانېمدان كىچىردىلر. دىرى-اۋلو اولدوقلارېنى
دويانمىردىم. منى گۆرمەن سە اۋلولرە آغلایىردىلارمى؟ دئەمەيشم!
آغلالمى من ايدىم. من دىرى-دىرى جان وئرىپ پارچالانىردىم. اۋزو
دە، اۋزومەن آىرى نىچە بۆلۈمە. مەن باخان يوخ ايدى. سىسىمى بىر
كىمىسە ائىتتەمەن، ايچرىمە قايدىردى. بىلىمىردىم سە بو قىير اوستە
قويان گوللرى، گولابلارى گۆرۈرلر، گۆرمۈرلرمى؟

يانېمدان كىچىنلر بو دىلىسىز باشلار! ياتىب تورپاغا قارىشانلار،
تورپاغا دۈنلرە، بو اۋلولرە، دىلىسىزلرە، ھەمەشەلىك سوسقونلار
باخىردىلار. نەن، رنكىمىن قارالماغىنا، دىلىمىن دوغرانماغىنا،
جانىمىن پارچالانىب، نىچە بىر-بىرىندەن آىرى يثرە بۆلۈنمىغىنە،
باخمىردىلار؟

اللىرمە يثرى قازىب تورپاغى دئشەلى يىردىم. دئمك بىلمەن دىرى-
دىرى اۋزومە قىير قازىردىم؟ تورپاغى قازىردىم سا سۆزلىرىمى اونا
دئىمىمى؟ بلكە تورپاق منى دوشونوب آنلايا. لويونوم اوندان ايدى.
ايندى كى آنام منى اونوتموشدو، مەن سە اونو اونوتمايشىدىم. گوجوم
ھىچ زادا چاتمادان سا دىلىم بوغازىمدا قالمايش، سىسىمى اۋزومەن
باشقا ھىچ كىمىسە ائىتتەمەن، اللىرىمى اونوتمايشىدىم. تورپاغا كى

گوجوم چاتیردی! ایندی کی قارا تورپاقدا اؤزومه یئر آچاغاغایدیم،
دایانماق نهدنایدی؟

بو فیکیردن ایچریمده گوجلو بیر اینام یارانندی. اورککجه سینه
تورپاغی قازماغا باشلادیم. اللریم قازمایا دؤنموشدو. شاشدیریجی
بیر مارقلا، کیفیرلی بیر لذتله اللریم ایستر ایسته مزدن ایشه
باشلامیشدی. بارماقلاریمدان قان سوزرکن، اللریم تورپاغا
چئوریلیمیشدی. اصلاً تورپاق اولموشدوم. تورپاغی الیمدن آیرد
ائده بیلیمیردیم. قانلا تورپاقدان شاشدیریجی بیر لیغیرساق پالچیق
یارانمیشدی. لیغیرساغین، گؤریب قابارمیش قوخوسو بیلهمی
اسریمه سالیردی. داها دهشتله قازماغا باشلادیم. الیمین قازیب،
باشیمینان تورپاقلاری قیراغا یاییردیم.

قازدیقجا قوخو آرتیردی، حیرصیمی ده قازماغا چوخالیدردی.
بورنومو دایاییب لجنی اییله دیم. تانیشرایدی. اوزاق-یاخین بیر
تانیش. اسکی سورغولاریم، دئمیشم، پاییزدان جانیمدا دولان
گیزلی تاپماجالاریم، اوزه چیخیب جانلانیردیلار. اؤز لویونومه ال
تاپیردیم. دئمه میشم، ایکی آياقلى آدامین سوواشدیغی قورولدوغو
جوهرینه؟!

دهشتلی دوشونجهیه دوشموشدوم. ایناندیغیمی دیلیمه گتیره
بیلیمیردیم. بو ایدی منیم قورولوشوم،... اولمویا سورغولاریم
جاواب تاپمادان، مالیخولیایی حالینا دوشموشم؟ قوخو قاتیللاشیب
یایلیدقد، اؤزومو چیلپاق ائتمگیمدن قات-قات لذت آلیردیم.
چیرکین لذت. چیمچشن بیر لذت. اووجومو دولدوروب، یان-

دۋورەمدەكى اۋلو دىرى ترپىن لره گۈرسەدېم دىيە، ھىچ كېمسە اونو گۈرمىك اىستەمىردى. دىمك ھىچ كېم اۋزونو گۈرمىك اىستەمىردى. چاشدىرىجى بىر سورغويا دوشدوم: "اير بىر آن، او گۈرونمز گوجو، نفسى بو قوخولو ليغىرساقدان آيىرسامسا، اۋزومو نه گۈرەرم؟" دىئمەمىشم! بىر حىوان؟ يوخسا بىر دۋردال-آياقلى قان ايچن؟ يويوجو حىوان يوخ، بلكە دە يىر-كۈي حىوان؟...

سورغولارلا ساواشاركن ليغىرساغى اوزومە ياخدىم. قوخوسو اورەيىمى بولاندىرىب آز قالا يوخارى قايتارام، باشىم گىجەلىردى. آياقلارىمىن اوستوندى دايانانمىردىم. آغزىم دولوردو. قوسلدوم. باشىم گىجەلركن آياغىم زويوب، دىئمەمىشم، قىرستانىن يانىندان آخان آرخا دوشدوم.

قىير اوستە بىر شام يانىردى. آنامدىر! وارليغىم اونا باغلى دىر. اونسوز من ياشايا بىلمرم. اونسوز دا اۋلە بىلمرم... بىر آن اولمالى اولسا دا، بوتون كىچىمىشەمە دوشوندوم. دىئمەمىشم پايزىن سون گىجەلرىندە گۈزلىمدن آخان ياشلار، ايندى سە گۈزلىرىم دولدو. شامىن ايشىغى گۈزومو قاماشدىرىردى. دىئمىشم. "يانار چىراق! شكىل! تاپشىرىق!"

ھىچ زادا دوشونمەدن شامىن ايشىغىنا دالاركن، اونلارى گۈروردوم. بو يول آرخادان يوخ، بلكە قارشىدان گۈروردوم. اوشاق آنامىن آرخاسىندان بويلانىب، ھردن سە قىيرىن اوستوندىكى يانار شاما

باخیردی. کیشی ایسه، آغ ساققاللی، گۆزلی دولموش، اوزو گولومسرلی اونلار باخیردی. آنامین گۆزلی زیلنمیشدی اونون گۆزلینه. شامین ایشیغی دورولدوقجا گۆزلیمی اؤزونه ساری چکیردی.

ایکینجی بؤلوم

گونشین دووارلارین اوستونه یاییلان ساچاقلاری، پنجره دن اوتاغین ایچریسینه سریلیمیشدی. بئچه لر بانلاماقدایدیلار. ائویمیز کندين اورتاسیندا ایدی. سحر تئزدن آتام شانا کوره یین گۆتوروب خرمنه گئتمیشدی. ائویمیز اوزون سوو اولدوقدا، اوچدن بیریسینه پرده آسیب، اوتای میطباخ ایدی. آنام سحر تئزدن دوروب مال حیوانی یتمله ییب، میطباخدا چای چؤرک سه مانلاییردی. یاتاغیمدا آییق ایدیم. نه دن سه دورماق ایسته میردیم.

پاییزین گونو چیخمیشسا دا، سو یوق هاواسی بیله می یورغانین آلتیندا ساхлаمیشدی. پنجره نین آچیلماسی بوس-بوتون بیله می اویاتدی. "سالام علیکم" ائشیتدیکده باشیمی قالدیریپ باخدیم. آغ ساققاللی اوزو گولومسرلی، گۆزلی دولومسول قوجا کیشی ایدی. باشیندا پاپاق، پنجره نین آردیندا دایانمیشدی. گۆزلیم گۆزلینه ساتاشارکن اوتانیب، تئزجه یورغانی باشیما چکدیم. اوره ییم سه اوردا اولابو کیمدی؟ "نئجه سن بالام؟ نیه یاتمیسان؟" سوروشدو. "علئیکیم سالام!" دئییب، آغ ساققال کیشی ایله اؤپوش-گؤروش ائله دی. گۆزلی دولدو. "بویورون! بویورون ایچریه!"

- "چوخ ساغول قيزيم" دئدى "خرمنه گئتمه لي يم. حاصيلي بؤلمكده ديلر گؤزله ييرلر." انا م نه ايللاه ائله دي ايچرى گلمه دن، بيرداها پنجره يه ياخينلاشدى: "بس منيم گؤزل نوه م بودو؟ چيچك نوه م بودو؟" - بو كيم دى؟ نه دئير؟ گيجلميشديم. انا م لا دانيشاركن: "بو دا منيم گؤزل نوه مين دى." دئدى. "شهردن نوه مه شيرنى كانفت گتيرميشم." جيسندن بير سيخيم شيرنى، رفين اوسته توكدو. "قيزيم خرمنه گئتمه لي يم. گئجيكميشم." انا ما دئييب، يولا دوشنده، انا م دااونون داليسينجا قليب، شينگيرى گؤتوروب، خرمنه يوللانديلار. شيرنيا تانان آغزىما آتيب سوموروردوم. دادلى ايدى. فيكرىم خيالىم سا كيشينين گؤزلىرىنده، سؤزلىرىنده. "منيم نوه م!" يانى نه دئمك؟ "منيم بالام!" من كى اونون بالاسى دييلم. "سن منيم اوز بالامسان." انا م دئير.

قاپى آغزىندا اوتوروب، اونلارى گؤزتله ييرديم. انا م خرمندن گلنده اونا سارى قاچديم. گؤزلىرىم دولوب، اوره يىم سيخيليردى. اوزومو انا مين اينينده كى ياشيل دونونا سواشديراركن، هيتقينيپ، نه ايسته ديگيمى اوزوم ده بيلمه دن بوغازىم توتولدو. آياقلارىمى يثره دؤيوردوم. "نه اولوب آى بالام؟" شاشميش جاسينا الينى باشىما چكدى. "نيه بئله ائليسرن؟"

- "آنا، او كيم ايدى؟ هارا گئتدى؟" هيتقينيديم.

- "به بالام، باباندى دا، بؤيوك بابان. منيم انا م."

- "منيم بابامدى سا، بوردا نيه قالمادى؟" سوروشدوم "به نيه اونو

گورمه ميشديم؟ اولارين ائوى هاردا اولور؟"

آنام جاواب وئرمەدن يئنه سوروشدوم. گۈزلىرى دولوب دىلە گلدى:
"آللاھ باعئين ائوين يىخسين. بىزى ديدىرگىن سالىب، پارچالايانلار
ئوينى آلت-اوست ائله سين..." سوسدو. گۈزلىرىمە دالىب دانىشدى:
"آى بالام، او سىنين بابان دىر. اولارين ائوى شەردە اولور. بورا قوناق
گلىدى."

- "بوردا قالمايلاق؟"

- "يوخ دا، قوناق گلر، قايىدار ائولرىنە. بوردا قالسا ائولرى يىه سىز
قالار."

- "آى آنا، بىز دە اولارا قوناق گئدە جگىك؟"

- "ھن بالام ھن، سن يئكەلندە گئدە جگىك. ايندى بابان گتىردىگى
كانفئتلردن، تئز-تئز يئگىن، تئز يئكلىگىن."

پايىزىن سون آيندا، گونشىن داريخمىش چاغى، اوشاقلارلا بئۇوشە
اوينايىردىق. ايكى بۇلومە بۇلونوب، ال-الە وئرمىشدىك. بىزىم بۇلوم-
اوجا سسلە: "بئۇوشە! بئۇوشە! بئدە دوشر. بىزدن سىزە كىم لر دوشر؟"
"عسگر دوشر." تووونان قاچىب اونلارين بىندىنى قىرام دىيە "عسگر
ھاي عسگر! گل ائوھ ايشىم وار." آنام سسلندى. اوشاقلار گولوشدو:
"عسگر آناسىنين بىندىنە دوشدو!"

آنامىن گۈزلىرى دولموشدو. تىندىرە سىردە، اوجاق قالامىشدى.
اوستوندە سە يئكە بىر قازان سو قىزدىرمىش، اىلىق ائدىردى. باشىمى
يوماغا. اليندن قورتولوب، ائشىگە قاچام دىيە غىيلدن قولمىدان

توتوب، چالاسره سالمیشدی. "سس سالما. صاباح اثرته دن، شهره گنده جگیک." کئفسیز حالدا دئدی، "چیرکین اوشاقلاری شهره قویمازلار. باش کسن وار."

آنام شامی چکمیشدی. گۆزلری دولوب اغلا بیردی. هئچ یتمک ده یتمیردی. "چۆره یوی یئ!" اؤزو ده تئز-تئزجه سینه منه دئیردی. آنام دا کئفسیز ایدی. هئچ نه دانیشمادان، قاپنین قاباغیندا اوتوروب، چوبوق آلیش دیریردی...

حیه ط قاپیسی دؤیولدو. یاللاه-یاللاه!.. سسی حیه طی دولدوردو. کدخدا ایله آروادی «ننه خانیم» کندن باشقا آغ بیرچک-آغ ساققاللاریلا ائوه گلیردیله. آنام اونلارا قاباق چیخارکن فانوس توتوب، "بویورون! بویورون!" دئدی.

قوناقلار ایلشیب-ایلشمه میس، کدخدا چوبوغونو آلیش دیردی. آنام قوناقلارین آرخاسینا یاسدیق قویدوقدا، الیمدن یاپیشیب، میطباخدا یثریمی سالدی. من یاتمادان سا- "سحر تئزدن دوراجاغیق. ماشین گئتسه، سنی شهره کیم آپارار؟" دئییب قوناقلارین یانینا گئتدی. کدخدانین سسی پرده نین او اوزوندن ائشیدیلیردی: "یوخاری کندینده لنده وئری گله جک. اولارینان بیرلیکده چیخاریق انشاللاه..."

گۆزلریمی یوخو باسیب، کیریپک لریم یومولوردو.

سحر چاغى ئانام بوخچاسىن باغلامىشىدى. گونش تزه اۋزونو گۇستىرىب ساچاقلارى دووارلارین باشىنا يايلىردى. ئانام كىشىلرلە العاباسىن لندە وئرىنە مىندىلر. كدخدایلا آروادى، بیز مىن ماشىنین قاباغىندا، شوفترین يانیندا اوتورموشدولار. ماشیندا یئر داریشلیق ایدى. ئانام بىلەمى دیزلری اوسته اوتورتموشدو. "بس هاچان شهره یتیشه جگیک؟" تئز-تئز سوروشوردوم. جاواب وئرمەدن آغلاشیردیلار.

داها سوسدوم. كدخدانین چوبوغونون توستوسو باشیمی گىجلدیب، اورەیمى بولاندىریردى. ئانام باشیمی قوجاغینا آلدی.

پردەلر ییغیلی ایدى. گونش اوتاغین ایچریسىنە سرىلمىشىدى. ياتاقدا گۇزلىرىم آچىق ایدى. "بورا هارادى؟ نه قشح دیر؟" اۋزوملە سورغولاشیردیم. بیر آن هر شئى يادىما دوشوب، هئچ كىمى گۇرمەدن خوفلانیب آغلادیم. سسىمه اوجا بویلو بیر جاوان اوغلان ایچرى كئچدى. "نیه آغلایسان؟" دئدى.

- "ئانام هانى؟"

- "آغلاما. ایندى گله جک دا."

- "بوخ! من ئاناما گندیرم. ئانام هانى؟"

- "ئان گئدیب بازارا سنه شیرنى آلا."

- "يالان دئمه، ائله ده منى نیه آپارمادى؟"

- "سن ياتمىشىدىن. ائشیکده ده هاوا چوخ سويوخذو!.."

اووونمادان الینی سالیب جییینه، منه بیر سیخیم داش شیرنی وئردی. اوووندوم. او دا ائشیگه گئتدی. شیرنی لردن سوموروب اوتاغا باخیردیم. اوتاغین تاخچالی دووارلارینین بیرینده، بیر چیراق یانیردی! دؤوره‌لی بیر چیراق. یانیندا دا بیر شکیل، اوزو گولومسر، گؤزلری دولومسول ایدی. باخدیقجا اوره‌یم چیرپینیردی. چیراغین ایشیغی شکیلین اوستونه یاییلب، اونون اوزونه سریلیمیش توز-تورپاق آیدینجاسینا گۆزه چارپیردی. چیراغین دؤوره‌لی پیلته‌سینه باخدیقدا، باشیم دا اونون دؤوره‌سینه دولانیردی. کۆنگیمین قولوبنان اوزونون توزونو آلدیم. شکیل دورولدو. شکیلی الیمه گؤتوروب باخاندا، زویوب یئر دوشدو. یاخچی کی سینمادی! شکیل منه چوخ تانیش ایدی. ماراقلانیب، دوغولاریم جانلاندی. "بو کیم‌دی؟ بو کیم‌دی؟" دیه-دییه، سورغودا بئینیم ده دؤوره‌لی یانار چیراق کیمی یانیردی. بیردن سه هارای چکدیم: "من بونو تانییرام! بو منیم بؤیوک بابامدی. بو بیزه قوناق گلیمیشدی. منه کانفئت گتیمیشدی."

سسیمه، جاوان اوغلان گؤزلری دولومسول ایچری کئچدی.

- "هن، او سنین باباندی" دئدی، "منیم ده آتام‌دی"

- "من بیلیرم. من بیلیرم. آنام دا گئدیب اونون یانینا. منی آپاریسان اولارین یانینا؟" آغلالمادان دئدیم. الیمدن یاپیشیب دؤوره‌لی یانار چیراغا ساری آپاردی...

اوچونجو بؤلوم

قبیرین یانینا یاخینلاشارکن شامین ایشیغی داها آرتیردی. آنام

گۆزلىرىن قىبرىن اوستونه تىكمىشىدى. اونونلا اوز-اوزه قىبرىن يانىندا اوتوردوم. گۆزلىرى گۆزلىمە باخاركن داھا گۆزلىرىنى ياز بولودو گۆرمەدیم. قىبرى داشىنىن اوستونه باخدیم. آغ ساققاللى، اوزو گولومسر، باشى پاپاقلى، قوجا بىر كىشىنىن شكىلى داشىن اوستونده قازىلمىشىدى. شكىلىن آشاغىسىندا «بۆيوك تارى وئردى» يازىلمىشىدى.

...او پايىزىن سون آيندا گونشىن داريخمىش چاغلارىندا، منىم گۆزلىرىم قىبرىن اوستوندهكى يانار شام كىمى پارلايىردى.

ایستی گون

بی لر بوغولاندا کیمسه بیلمه‌دی قورتاریجیسی کیم اولدو. اصلن نیه بوغولوب، نئجه قورتولدو؟ نه ایسه اونون بوغولوب قورتولماغنین باشقا اولایلارینان بؤیوک بیر اوخشامازلیغی وار. اونو قورتاران بیر آدام یوخ، بلکه بیر فرشته‌ایدی. نئجه کی اوزو: "منیم آدیم فرشته‌دی." دئدی.

یایین قوراپیشیرن آیی‌ایدی. گونش بوتون گوجو ایله شاخماقدایدی. گؤز ایشله‌دیکجه پالچیق دووارلارلا سیمان دووارلار، ائولری اؤز هوروکلرینه توتموشدولار. یثره قیچ قویماق اولموردو. آدیم آتدیقجا

آياقلارين بىرى يىردە بىرى گۆيدە ايستيدىن اوينايردى. دىمىك
يىر ايله گۆى ال-اله وئرمىش، آدمى كوچەدن قاقاق سالىنىلار.
پالچىق دووارلارين چاتداغى گونشېن آلتىندا يايىلىپ اوولوردو.
آيدىن ايدى چاتداق دووارلار، ئولرە ھۇروك اولماقدان اينىلتى يە
دوشوب، گۆيدىن قورتولوشلارنى دىنلەيىرلر. كوچەدە دام-دووارىن
دىلە گلىپ سو ايستەمەسى گۇرونوب ائشىدىلىرىدى.
بىلە ايستىنىن شاخلووندا «جىغاتى» نىن سويو، چىمىب جانى سويما
تاپشېرماغا جان دىيىر.

...ھەمەشە مىدرسەلر باغلانىپ ياي دوشدوكدە، مىدرسە اوشاقلارى
ايش ايله ماراقلانيردىلار. بو چاغدا الى بوش اوشاق گۇرمىك
اولمازدى. بىلرە قونشولارى حمىد ايله بىرلىكدە بامىيە ساتىردى.
ائەلە كى گون اورتانىن شاخلووى اوشاقلارين باشىنىن اوستوندى
چادىر وورموشدو؛ بوتون محەلەنىن اوشاقلارى چىممىك اوچون
جىغاتى تۆكولوردولر.

اىستى گونلرىن بىرىندە، گونشېن باش پىشېرن چاغلارنىدا، بىلر
ھەلە بامىيەلرىنى ساتىپ قورتارمامىشدى.
جىغاتى آزجا قالان حمىدى گۇردو. تاوانى چئويىرىپ باشىنا
كۆلگندىك ائەلەمىشدى. كۆلگندىك اودا تاوادان! بامىيەلرىن ساتىلىپ

قورتولماغين گۆستىرىدى. يانيندا «آيدىن» باشقا مدرسه يولداشلارنى گۆرندە، شاشقىنچاسىنا: "بو شەر توپوغونو سىن گىتىدىن جىغاتيا؟" حمىددىن سۈرۈشۈدۇ.

- "يۈخ. گۆيدۇم اۋزو تىح باشىنا بو ماتور توپوبونو آلىپ الينە گلىر." آيدىن دانىشمادان، باشىنى آشاغى تىكىپ، قوروموشۇدۇ.
- "بونون باشىنا بىر ايش گلسە، مىن بىلىرم ھا. ماماسىنا كىم جاواب وئره جاخ؟" حمىدە دىدى.

- "مىن نە بىلىم. مىنىم نە ايشىم وار. اۋزو اۋز باشىنا گلىپ دا."
- "كىم دىئىر اۋز باشىنا گلىپ. ايه بىزىن قونشۇدولار، مىن بىلىرم ماماسى قويماز قاپيا چىخسىن. او دا بو اىستىدە. حمىددىن جاواب چىخمادان، اوزونو آيدىنا توتوب، "سىنى كىم گىتيرىپ بورا؟" سۈرۈشۈدۇ.

آيدىن دانىشمادان گۆزلىرىن يئره تىكىمىشىدى.
- "هله بابا، گل گىنداخ. بىزىن چىمر. ھىچ نە اولماز ھىى." حمىد زارافاتلا دىدى.

بىلر، آيدىن ماماسىنىن قورخوردۇ. گلىپ ائودە دىيە آيدىنى سىن آپارمىسان چىمماغا. ھەر ايشى اونون گۆزۈندىن گۆره جاغىدى. ائودىن دە بىلرە بىر دىس كۆتك قالاچاق ايدى. اينانمازدىلار اۋزو تىك باشىنا گىدىپ جىغاتيا. بو فىكىردە ايكىن حمىدىن سۆزۈ قورتارمايش:
- ھەر نە ايش وار سىن باشوندا دىر. ايه بوينىوا آلىسان سىننى گلىپ چىمماغا، عىبىي يۈخ، گىنداغىن چىمماغىن.
- مىن نىە بوينوما آلىرام؟ مىنە نە وار؟

-ائله ده سن چوخ قلت دارتيسان بونا دئييسن گل گئداخ چيماخ.
-هوى، آغزوونان دانيش ها، اوزون قلت دارتيسان، بش بارماق
دا اوستونده، اصلاً منه نه وار. گلير گلسين، گلير ده جهنمه
تونه جاخ.

-يئكه دانيشما. ووررام بوردا ميتيلين قالارها. دئييسن به من ده
آيدينام؟

-آيدين اولماسان نه پوخ ييه جاخسان؟
تاوانى اليندهن يثره قويوب، حميدين ياخاسيندان ياپيشدى: سفته
اوغلو سفته. ووررام بوردا اولون قالارها.

-هر نه دئسن اوزونسان. وور گوروم نئجه وورارسان؟
-نئجه ووررام؟

-هن، نئجه وورارسان؟
«بئله ووررام» دئييب يومراغيني باشينا قالديراندا، حميد جيپيندن
بير زنجير چاغاتدى. ياخاسين بوشلاييب دالى چكىلنده- به نيه
قورخودان زنجير چاغارديسان؟- بى لر دئدى.

-ياخچى ائلييه. جانووو دا آليام.
-ايه قوخموسان زنجيرى قوى جيپووا گل قاباغا.
-قاش گئت گوروم

داوالارى ووروشماغا چكمه دى. دئيينه-دئيينه ياماننان ال چكيپ،
دانيشمادان بيرليكدە سويلا سارى گئتديلر.

-گل بيزين گئداخ، سن چيممه. بى لر، آيدينا دئدى. "اوتور
پالتارلارين يانيندا، باميه لردن صاحب اول. ايستيهن ده اولسا

ساتگینان.

سویا دوشرکن، سویون قیراغیننان چوخ آیریلمامیشدیلا "بی لر،
بی لر". آیدینن سسی ایدی. یانیندا ایکی اوغلان دایانمیشدی. حمید،
بی لری سایمادان چیمیردی.

- "نه اولوب آیدین؟" بی لر سوروشدو. اوغلانلارین بیر قیاقلا دی:
"بامیه لرین اوچو بیر تومندی، بو بیزه ایکسین وئیر. "بی لر، آیدینا
باخدی. "آخی حمید اؤز بامیه لریندن منه ایکسین بیر تومنه ساتدی."
آیدین دئدی.

اوغلانلارین بامیه لرینن اسگیینی وئریب یولا سالدی. یئنه آیدیننان
سوروشدو: "هاچان حمید، سنه بامیه ساتدی؟"

- "بو گونلریم صوب چاغی"

- "قلت ائلییر. صاباح بامیه گتیریب ساتاندا، او بیر دنه کسینی آل
بیله سینن."

آیدیننان سس چیخمادان شکلنیب: "بورا باخ گوروم" سوروشدو
"سن نیه منن بامیه آلمیسان، گندیب حمیددن آلیسان؟ یاخچی کی
بیز سیزین قونشویوخ."

- "آخی حمید منه دئدی: ایه منن بامیه نین ایکسین بیر تومنه آلسان،
سنی مامانان گیزلین چیمماغا آپارام."

- "دئیرم آخی، سن تح باشووا بورا گلن دئیسین. بیلیردیم ها؛
قودوغون بیر قودوخ. ایندی اونونکون اونا وئرم." دئیب سویا
دوشدو.

اوشاقلار سويون درين يئرلرينه گئتمه دن، داياز يئرلرينده چيمرديلر. حميدين يانينا يئتيشديکده، آجيقدان بير-بيرين دانيشديرماديلار. حميدين يانيندا چيممه دن، سويون درين يئرینه گئتدی. حميد شاشيخيب، بي لره باخیردی. "بورا اوشاخ موشاخ يئری ده یی." بی لر دئدی "سن گئت سويون قیراغیندا چیم. هله چوخ قالیر سن بوردا چیمه سن" گۆردو، حمید ده ایسته ییر اونا ساری گل سین. بی لری اۆزو بیلمه دن، سو یاواش-یاواش «قودوخ بوغانا» چکیب آپاردی. قودوق بوغان سويون قیزووایدی. سو اوردا بورخانچ اولوردو. بیر آن ایسته دی قایتتسین؛ قورخوردو. اورا بؤیوکلرین چیمماق یئری ایدی. اوشاقلاری، اوردان قورخودوب قویمازدیلار اوردا چیم سینلر. هله تئز ایدی. بؤیوکلردن گلیب چیمن یوخ ایدی. ایسته دی قایتتسین. حمیده باخدی. اۆزونو سیندیرمادان: "حمید بیله می محله اوشاقلارینین یانیندا لاغا قویوب قورخاق دییه ر." دئسه ده، قایتما دی.

جانینا قورخو دوشموشدو. بیردن چؤنوب آرخایا باخسین دییه، سو بوغازینا آتیلدی. اورهی بولانیب، باشی گیجلدی. نه ایش گۆردوغونو بیلمه دن، سو گۆزلرینه دولدو. الینی آتیپ گۆزلرینی اووکالایا، سويون ترکینه جومدو. "حمید، حمید." قیشقیردی. بوی دوروب قایتتسین دییه، سو بوی وئرمه دی. دهشتله سودا شاپیلتی سالیب، ال-آیاق چالیردی. "بوغولدوم، حمید بوغولدوم..." جیغیریدی، سسی چیخمادان.

قودوق بوغاندا ایدی. اۆزو ده سويون قیزو وئری. گۆزلرینده هر یئر

سارالیب قیزاریردی. اومودسوز بوش یثره ال-آیاق چالیدیقا، داها
چوخ سویون ترکینه باتیب جوموردو. نفسی گئری قایتیدیقا اللری
آغیرلاشیب سویون ترکینه جومودو.

...گۆزلری آچیلدی، سویون ایچینده یوخ، بلکه سویون قیراغی،
قومساللیقا؛ اوشاقلاردا هنده ورینده. شاققاواتلی بیر ایگی دین اللرین
اوستونده. اؤزونه گلیب اؤزونو تاپمادان نفسی آغیر چیخیردی.
یان-دؤوره سینه خاخولجاسینا باخیب، نه یه باشینا ییغیشدیقلارینی
دوشونمیردی. قارینا دولموش سویو گئری قایتاردیقدا "بی لر، بی لر"
حمیدین سسینی ائشیتدی. باشینا نه گلیدیگینی آنلادی. سانکی یئنین
آنادان اولما، گۆزلری ایشیقلاشیب نفسی آچیلدی. اوره یی سیخیلیب،
ایگیدین قوجاغیندا اوره کلنپب آغلادی.

"-نیه آغلیرسان؟ قوخما، هر زاد قوتولدو. من بوردئیه م. هاواخ
بوغولاندا منی چاگیر."

گۆزلری گۆزلرینده ایکن، کیم اولدوغونو اؤیرنسن دییه، "من
فرشته ایم." ایگید گوله-گوله دئدی. "منیم آدیم لطف الله دی. سن
هاواخ بوغولاندا منی چاگیرسان گلرم." دایانمادان، سویا قایتیدی.
اوزه-اوزه اوزاقلشیب گۆزدن ایتدی.

...چاغ گونشین لاپ شاخلوو چاغی ایدی. گونش گوجو اولدوقجا
یثری چئوره له میشدی. کوچه لردن، خیوانلاردان نفس چیخمیردی.
ایستی آلوو چکیردی. سانکی گۆیدن یثره اود یاغمیش اولما. ایستیدن

دووارلارین كۆلگه لرینده ده اوتورماق اولموردو.
قورا پیشیرن آیی ایدی. بامیه لرین ساتیب، ائوه قاییتماقدا ایدیلا. آزادلیق فلکه سینی رد اولوب، بؤیوک خیوانا كئچنده جاماها تین ییغیتسی، های-کویو بیله لرین ماراقلاندیردی.
جنگ زامانی ایدی. سیفدا هدا بئله آنلادیلار خسته خانایا یارالی زاد گتیریبلر.

جاماها تا یاخینلاشیب قول-قیچلارینین آراسیندان، اوچ نفر باش-گۆزلی قانلی-یارالی «تویوتا» ماشینین دالینا ایپینن باغلانمیش گۆردولر. ماشین یاواش-یاواش گئدرک، اونلاری خیواندا)یثرین اوزونده(سوروتله ییردی.

- "بولار کیمدی؟" بی لر سورروشدو.

- "نه بیلیم." حمید دئدی.

جاماها ت بیر-بیرینه باخدیقدا، جنازه لرین اوستونه توپوروب؛ هر کیم بیر سۆز دانیشیردی. بعضی لری اونلاری قارقیش اندیردیلر.
- "آلاه لحنه ت ائله سین. حیزبدیلر. بو لحنه ته گلیمیشلر آداملار اۆلدوروب قانلار تۆکوبلر..."

- یوخ، دئییرلر بو کۆپک اوغلانلاری جاللا د کیمی بیر شئیدیلر. یول کسب آدام اۆلدورندیلر.

- موسلمان دئییللر کی. دینسیز کافیردن پیسیدیلر..."

تویوتا فلکه یه چاتاندا دایاندى. سوروجو ایله ایکی نفر چیگنی توفنگلی دوشدولر جنازه لری ماشینین ایچینه آتسینلار.
بی لر، حمیدین قولوندان چکیب، جنازه لره داها یاخینلاشدیلار.

اونلارین بیرسی ایگید بیر جاوانایدی. بیلر اوزونه باخیب،
اورهیی چیرپیندی. "تانیدیم، تانیدیم." دیه، دیلی بوغازینا یاپیشیب
باغلاندى. رنگی آتیب قان دامارلاریندا برک آخدیقدا ایسته‌دی
حمیدی چاغیرسین؛ چاغیرانمادی. جنازه‌دن گوزونو گوتوره
بیلمیردی. جنازه‌دن چیخان سسی ائشیدیردی. اوره‌یی اوندان نه‌سه
سوروشسون دیه، سانکی جنازه آغزینی قولاغینا داییب "هن، من
فرشته‌یم. منیم آدیم لطف‌الله‌دی. هاواخ بوغولسان منی چاغیر."
دئدی.

سو قادينى

گون اورتانين شاخلووندا چاي فيلاكسى اينده، بوز شورتي اينده
جيغاتى قيراغيندا گزيردى. اوزو بيلمەدن، سلەوئرن-سلەوئرن.
جيغاتى دولوب گئيشلنميشدى. كۆلگەلر قيسسالاميشدى. ھارا
گئتديگىنى، نە ايش گۇردوگونو بيلمىردى. گۈزلىرىن جيغاتىنىن
اوفوقوندا گۈيە قووشان ماوى رنگىنە بوراخمىشىدى.
سۇيودلىرىن كۆلگەلرى سويلا نىمىشىدى. بوداقلارنىن آراسىندان،
چىمنلرىن ال-آياقىنى گۇروردو. اىلىق سو جانىنى سويلا تاپشیرماغا
جان دئيردى. چىممەك قىلدى اولمادان سويون قيراغىنا ياخىنلاشدى.

چیمینلر اوندان آرالاییدیلار. اونلار ساری گئتمه دن تک باشینا سویون اورتالارینا گئدیردی. هئچ بیر مقصده دوشونمهدن، اوره گی بوم-بوش ایدی. نه سه بیر زاد گزیب، آختاریردی. سانکی بیر ایتگینی اولای.

سو یاواش-یاواش گؤیگیندن آشیردی. بالاجا دالغالار جانینی سویا تاپشیرماغا ماراقلاندریردی. "چیممه سم ده قوی هله سودا گزیم." دییه توخداقلاشیردی.

...سودا های دوشدو. آرخادا، بیر آز آرالیدا، بیر بؤلوک سو قادینی، اوزون دؤشلی گؤبکلری اوسته ساللانمیش، قاپ-قارا ساچلارینان اوزوب گلیردیله. اوغلان آیینیب هنده ورینه باخدی. اوره گی کئچدی. نچه یئرلی قادین دا یانیندا چیمیردیله. اونلار دا سو قادینلارینی گؤردوکده ال-آیاغا دوشوب ساحيله ساری اوزدولر. نه ایش گؤرسون؟ بیلیمیردی. هر شئی بیر آندا گؤزونه گؤرونموش؛ بلکه ده بیر آندا گؤزو بئله بیر اولایا آچیلدی. فیلاکسی بوراخمدان، بیر اللی ساحله ساری قول چالیدی.

قادینلار اوزه-اوزه هؤوولجکدن قاییدیب آرخالارینا باخیردیله. سو قادینلاری دا وار گوجلرینده قول آتیب اونلارا یاخینلاشیردیله. اوزلری قیزاریب پورتموش، شابان دوداقلاری آچیلیب یومولماقدا گؤزلی خومارلانیردی.

جانینا اوشوتمه دوشدو. اوره گی بوشالمیش، فیلاکس الیندن سویا بوراخیلدی. ایکی اللی قول چالیب قادینلارا یاخینلاشیدی. قادینلار اوره کلنپ اوغلانلایرلیکده، سودا شاپییلتی سالدیلار. سو قادینلاری

شايبىلىتىنى سايمادان، سىرا ايله قول چالېب، بونلارا ياخىنلاشسىنلار
دىيە سۇيا جومدولار.

قادىنلار مات قالېب ھويوخموش، اوغلان دا اوزە-اوزە قاباغا
دوشدو. قادىنلار دا داليسىنجا.

- "ۋاي توتدولار." قادىنلار بىرى قىشقىرىپ، دەشتە ال-آياق
چالدى. سو قادىنلار گۈزلى خومارلانىپ، قادىن گۈدەيىنە
سۇواشدىلار. بىرىسى قادىن باشىنى سودان ائشىگە قالدېرىپ،
دوداقلارنى دوداقلارنا آلمىشدى. باشقاسى دا اوزون دۈشلىرىنى
قادىن چىگىنە سالىپ، ال-آياغىنى دا سارماشېق تىك قادىن آغ
گۈدگىنە سۇواشدىردى. خومارلانىپ كەھىلدەيە-كەھىلدەيە!

اوغلانلا قادىنلار ساحىلە ياخىنلاشدىقدا، سو قادىنلار بىن ال-
آياغى سۇيۇپ؛ گۈرى قايتىدىلار. دۈشلىرىن چىگىنلىرىنە آتېپ،
يۇمۇرۇقلار بىن اۋلچىدولر. ھاۋادا اوزون بارماقلار بىلە شىكىل لىر
چىكىدە، اۋپۇب ساحىلە سارى پۇفەدىلر! داينامادان گۇلۇشۇپ
گىتىدىلر.

...قادىنلار يۇرۇق-آرقىن قومسالىقدا، گۈنشىن شاخلوۋوندا ھەرسى
بىر ياندا شىت دوشمۇش دولر. اوغلان دا ياندا كى قادىندان بىر آزارالى،
اوزلى بىر-بىرىنە باخدىقدا؛ ساغ بۇيۇرلى اۋستە اوزاناخلى ايدىلار.
گۈنشىن شاخدىقجا جانلار قىزىپ گۈزلى آچىلىردى. اللرى، ائىلجە
دە بارماقلار بىن كۈلگەلى بىر-بىرىنە ياخىنلاشىردى. بارماقلار بىن
اۋجو بىر-بىرى ايله اۋپۇشۇدۇكە، يارىم آچىق دوداقلار دا آچىلىپ
يۇمۇلۇردۇ. نەسە بىر سۇز ھۇجۇلە بىر دىلر!..

گۈزلىرى

...گۈزلىرى گۈزلىرىنە باخدىقدا، ھەمەشەكى كىمى لىيلا: "من اىستىيرم، خانىم ماوين اولام. بىزىم خانىم ماوينىمىز مئھرىباندى. بىزى وورمور. سن اىستىيرسن نە اولاسان؟" دئدى.

—من، من اىستىيرم معلم اولام. اۋزو دە علوم معلمى. "روسلان دئدى. "گل سن دە خانىم ماوين اول دا. نىھ اىستەمىسن كى؟"
روسلانين اوزونە باخمادان دئدى. گولە-گولە اونون گۈزلىرىنە باخدىقدا: "اوغلانلاردان خانىم ماوين چىخماز كى، نە دانىشىسان؟
آنچاق قىزلار اولايلىر. "روسلان دئدى.

ئىيلا بىر آز فيكره داليب دئدى: "ولسون دا معلم اول دا." سانكى گۇزلىرى دندىگىنين عكسىنى گۇستره، دارىلدى.

اونلار دووار-دووارا قونشو ايدىلار. اؤزو ده بىر مدرسه ده درسه گندىرديلر. ئىيلاگىل هارداسا ايكي-اوج ايل اولاردى روسلان گىلين محله سینه گليب، اونلارلا قونشو اولموشدولار. اونلار بىر صينيفده اولدوقلارينا گۇره، چوخ وده مشقلىرىن ده بىر-بىرلىرىنين ائولرىنده يازىب حاضرلاردىلار.

مدرسه دن ائوه يئتيشركن كتاب-دفترلىرىنى گۇتوروب قاچاردى ئىيلاگىله. مشق يازىب باغلاشاردىلار. روسلان همه شه تئز قورتارىب، ئىيلا داليا قالىب يورولاندا آليب اونون مشقلىرىنى ده يازاردى. آرتىق بو ايشين اوستونده معلمين طرفىندن جزالانمىشىدى. نيه كى مشق يازىب باغلاشاندا، درسى آتدىرىب تئز قورتارسين ديهه، آليب ئىيلانين مشقىنى يازاردى. نقاشى لرى اولاندا دا اصلاً باشقا بىر دونيا ايدى. نقاشىنى روسلان چكىب، ائلميرا ايكي-اوج سىنيق مداد رنگىن اونو رحلردى.

آناسى خياط اولدوغو اوچون آروادلار همه شه اونون باشينا يىغىشيب، دىب اوتاقلارىندا اؤلچوب بىچمكده ايدى. آناسىنين اؤلچو بىچىيه باشى بند اولدوقدا، چوخ وده يئمگى ده ئىيلاگىله يئىردى.

ئىيلانين آتاسىنى هئچ واخت ائولرىنده گۇرمه دن بيله سىنى سورغولاردى. "گندىب كنده، نئچه يول دئيم." آتاسىنى آنجاق

قیشدان قیشا ئولرینده گؤرردی. باشی پاپاقلی، آریق اوزون بیر کیشی ایدی. اللرینه باخاندا سانکی پاسلانمیش بیر دمیر قاپی، قاپ قارا کؤمور کیمی ایدی. صور-صوفتی ده الینه تایی. روسلان هنج اونو تئمامیشدی، ایلک یول کیشینی گؤرنده قورخموشدو. عکسینه او چوخ ساکت، دینج، آز دانیشان بیر آدام ایدی. کیمسه نی دانیشدیراندا، ساده لیگیندن، یومشاقلیغیندان آز قالا آدامین اوره گی پارچالانسن دییه، روسلان اونو اونو تئمامیشدی. نه سه اونون حاقیندا محله ده چوخ دانیشاردی لار. روسلان ائشیدی ب اینانمیردی. کیشی یه خاخولون بیر کی می باخیب زارافاتلار دیلار. عاغلی سئیره ک آدام کی می. خصوصن کیشی توکانا زادا گئندنه، بیله سینن چوخ باش-باشا قویوب، گولوشردیلر. توکانین شوشه سین، روسلان سیندیرمیشدی. اؤز ده داشینان. "سن اولاسان بیر ده قافار عمیمین قاپیسیندا گزه سن" قاچا-قاچا روسلان قیشقیرمیشدی؛ توکانچی بیله سین قووالایاندا. "آی قافار، چوبان حاقینی کی آلدین، باخ بیرینجیسی بوشلارووو دولاجاقسان ها!" توکانچی هیرتیلدی ب دئمیشدی.

— "آدی قافار ای می ش. بیلدیم. ایشی ده کندلرینده چوبانلیق. قیشدان قیشا ئولرینه گلردی." روسلان دئدی.

اوشاقلار همه شه مدرسه دن بوراخیلاندا سونرا، کوچه ده بیغیشیب، اوغلانلار گیزلن پاچ، قووالاقاشدی ... قیزلار بنؤشه اویناردیلار. "بنؤشه، بنؤشه بیزدن سیزه کیملر توشر؟" قیزلار دئدی لار. "لیلا

توشر. "روسلان دئدى. "گولنار توشر. "لئىلاگىلىن ائوينه كئچن كىشى قىرجانا-قىرجانا، دئمىشدى. "اوغراش" روسلان دئدى. كوچه ده اوينا ياندا چوخ هاى-كوى سالاردىلار. بئله كى كىشى لر ايشدن گلنده اوشاقلارا چىمخىرىب، كوچه دن قووالاردىلار. يالنىز گولنار آرواد دىنمزدى. "دادى داماغىمدا سومتقا شىرنىلروون آى گولنار خالا. "روسلان دئدى. چادراسىنىن آلتىندان اوشاقلارا نارىن سومورما داش شىرنى چاغاردىب وئردى. اوشاقلارىن اوينا ماقلارىنا دىللنمە دن. "آى آنا" لئىلا چاغىردى. "اونا قىزىم، اوينا. "آناسى گولە-گولە دئدى.

-آى گولنار خالا.

-هەن بالام، روسلان؛ سەن دە اوينا گولوم اوينا. شىرنى لرىنە داداندىرمىشدى. آرزىلاردىلار: "هەمەشە سەن گلە سەن! كوچه نىن باشىندا بىلە سەن گۆرنە دە: "گولنار خالا گلدى!" قىشقىردىلار، قاچاق، شىرنى آلاخ.

- "دادى داماغىمدا" روسلان دئدى "گولنار خالا گلدى."

لئىلا كوسموشدو. روسلان ائولرىنە گئە بىلمىردى. "يالانچى پهلوان!" روسلان دئمىشدى. لئىلا آجىقلانىپ قارداشىنا هاوادار چىخمىشدى. "گئدىم-گئتمىيم، ايبىش قويماز لئىلانى گۆرم" اورە يى چىرىنىپ دارتىنىردى. "گوناه ايبىشنى ايدى!" روسلان دئدى "يالانچى پهلوان!" اوشاقلارىن بىرلىكە ايبىشە گولوشدولر.

یای تعطیللری تزه دوشموشدو. اوشاقلار اویناییردی‌لار. اییش بئلینه ائتلی بیر پهلوان قئیشلرینه اوخشار قئیش باغلایب کوچه‌ده معرکه قورموشدو. برق تیرنین دؤوره‌سینه دولانیب: "من پهلوانام" دندی "من بو تیری یئریندن چاغاردارام." اوشاقلار اوینو کسپ اونون باشینا ییغیشدی‌لار. اوشاقلار طاماحلانیردی‌لار قئیشه. اللرینه آلیب باخماق ایستیردی‌لر. اییش قئیشی وئرمیردی. قئیشی آچیلیب، دوشوردو. تنز-تنز اونو برکیدی، قوللارینی دا چیرمالاییردی. رجز اوخویوردو.

روسلان باشین توولاییب دوداق‌آلتی پیچیلدادی. "کیم بو تیری یئریندن چاغاردا بیلر؟"

اییش رجز اوخودو. کیمسه‌دن سس چیخمادی‌قدا: "بیز چاغاردانماریق. سن دوز دئییرسن چاغارت گؤراخ نئجه چاغاردیسان؟" روسلان دندیگینی تکرارلادی.

اییش تیری قوجاقلاییب، آغیر یونگول ائلییه: "یوخ، بئله اولماز کی موفته‌سینه" دندی "گلین مشده‌شاق"

- "سن یالانچیسان." روسلان دندی. اوشاقلار هويا باسدی‌لار. تیری بوراخیب، اوشاقلارا باخدی. هامیسی دالی چکیدی.

- "قورخوردوق." روسلان دندی. اییش اوشاقلاردان ایکی صنیف یوخاری ایدی. "پئژئوت ایدی!" روسلان پیچیلدادی.

- "قوخموسوز گلین بیر قلمدن مش باغلیاق دا." اییش اوشاقلارا دؤش گلدی. اوشاقلارین گولوشو اوزلریندن قاچدی. هئج کیمدن سس چیخمادان، گؤزلری بیر-بیرنین گؤزلرینه دیرندی.

– "منیم ائوده بیر تره قلمیم وار." اوشاقلارین بیرى سسلندى. قاجیب
ائودن قلمى گتیریب اییشه گؤستردى.

اییشین سؤزو یوخایدی. تیره یاخینلاشیب اونو قوجاقلادی.
قیزاریب بوزاریب اؤزونه زور گلدی: "علی، یا علی،" دندى.
"اینانمیشدى تیر یئریندن چیخاجاق؟" روسلان پیچیلدادى. لئىلا دا
اوشاقلارینان بیرلیکده گؤزلى برهلیب، آغزى شاشقینلیقدان یاریم
آچیق قالمیشدى. اییش هله زور گلیب، تر تۆکوردو.

روسلان بیر اییشه باخیردی، بیر ده لئىلایا؛ اییشین اوزو قارالیب
باغیردی. اوشاقلارین جانینا سهم اوتورموش اولما، اؤزلىن
اونوتموشدولار. توکلىرى بیز-بیز اولموشدو. نفسلىرى چیخمادان،
خیملارین چکمیشدی.

"اینانمیشدیق ایندى تیر یئریندن چیخار" روسلان پیچیلدادى
"یوخ!" اییشین اللرى یاواش-یاواش تیرین دؤوره سیندن بوشالیب،
سویا باسیلمیش سیچان کیمی تیرین دیینه سوزولدو. اوشاقلار
شاشقینلیقدان چیخیب اؤزلىن تاپدی.

"یالانچى پهلوان!" روسلان هئچ بيلمەدى بو سؤز هاردا قولاغینا
دیمیشدی بوردا آغزینان چیخدی. اوشاقلار گولوشوب سؤزون
آردین توتدولار: "هوى، هوى، یالانچى پهلوان.." دیه-دیه اییشین
قورخوسوندان قاجدی.

یایدان بش-آلتى گون كئچمه میشدیسە، اییشین آناسى بیلە سین

گۆندردى كنده؛ آتاسينا كۆمك اوچون.

"كوسولو قالدىق اۈزو دە ھەمەشەلىك. "روسلاڭ پېچىلدادى. "داھا بىلەسىنى گۇرمەدەيم. او كندە گئەندە، مەن كۈچەدە تىرىن دىيىندە داياڭىب اونا باخىردەيم. لىيلا قاپىدايدى. اوتانجاغىمدان اونا گۇز آلتي باخام، تئز-تئز گۇزلىرىمى يئە تىكىردەيم. اىچرىمدە ياد بىر قۇە بىلەمى اۈزۈنە بوروموشدۇ. اورەگىمى سىخىب دارىخدىرىردى. گۇزلىرىم دولموش، آياقلارىمىن گوجو توكنىردى. سانكى ايندىجە زويوب تىرىن يانينا سىرلىم. باشىمى قالدىراندا لىيلايانان آناسىندان سوراق يوخايدى. بلكە دوردوغوم تىرىن يانيندان سوووشوب گئەندەر، اىيىشىن بىر ياد كىشىايدى. گۇزلىرىم دولموش، اىيىشە باخدىم. مەنى سايمادان، ھىچ مە سارى باخمادى دا. گۇزلىرىم، او ياد كىشىنىن بىلىنە باغلانان قىيىشە ساتاشدى. يالانچى پەلوان قىيىشىنە. او قىيىش، اىيىش گتىرىب مەركە قوران قىيىشايدى.

"يالانچى پەلوان قىيىشىايدى. "روسلاڭ پېچىلدادى. گۇزوم او قىيىشە ساتاشدىقدا اورەگىمدە بوتون يالانچى پەلوانلارى، قىيىشلىرىنى، اۈزلىرىنى دە لعتلەدەيم."

يايىن قوراپىشىرن آيينىن سون گونلىرىايدى. گوناورتانىن شاخولو چاغى. گونش اوشاقلارى كۈچەدن قاقاق سالىشىدى. ھەر يئە سوسقون. قو دئىيردىن، قولاق توتولوردو سوسقونلوقدان. كۈچەدە ادام يئرىندە، تىكجە سالخاق كۆلگەلر گۇرونوردو.

دېب اوتاقدى خياطخانادا، ھاي-كوي ايدى. غرىبە بىر ھاي-كوي. غرىبە سۇزلر، دانىشىقلار. قونشو آروادلار اوتاغا يىغىشىپ، حىرصىلە سۇيۇب يامانلايردىلار: "سلىطە كۇپگىن قىزى! جىررام بىلەسىنى... نىچە گىتمىز. مىيە اۋز باشىنادى."

"ئوينىدە... اوينادىر، دوممەيىن بوردا چاللىر آخى!..."
"چوخ دىندىق چوخ دانلادىق. باجى! بئىصوفتدە حايا يوخدو..."
"كوچەنى آيىر حايادان سالىب، اوروسواي ائلىيىپ. كوچە اولوب ماتى مئىخاناسى."
"باجى، او گىدىر بو گللىر. اويناش اليندىن..."
"!!..!!..!!"

بو ھاي-كوي، آروادلاردان ائىتيدىكدە "ماراقلاندىم لىلا ماراقلاندىم" ماراقلاندىم كىمىن بارەسىندە دانىشماغى بىلىمك اوچون قاينىن آرخاسىندا داياندىم.

"ائىلە باشقا محلەدە دە بىلىرمىشلر نە تۇوھەدى، كۇچومتوشلر! جىندا بئىصوفت. نىچە ائو دىيىشىپ، آلاھ بىلىر!"

آرايا دوشن بىر آز سوسقونلوغون آردىجا، آروادلار بىرىسى آناما:
"باجى نرگىس خانىم، نىچە يول دىيىپ دانىشمىشىق نصىيت، اۋيود گۇتورن دىيل، بو بئىصوفت. .."

بو قونشو آروادىن سۇزو قورتولمايشدى، دىل آرا آروادىن سسى گورولدادى: "باجى، من اونو-بونو بىلىمىرم." دىدى "بو آروادىن آدى پىسە چىخىيدى. ھەر نە دئىيرسىز، ھەر نە قويورسوز قويون. من بو پوزغونو بوردان كۇچورتمەسم ددەمىن قىزى دىيلم." داھا

دوغروسو ديل آرا آرواد سۆزو دئييب يئرینه يئيرنلردن ايدى. او كوچه نين لوتوسوايدى! اونون سۆزونو ايكي ائلين اولمازدى. اوجا بويلو، شاققاواتلى، ائلى كورهك، ايتى باخيشلى بير آرواد ايدى. هله اوشاقلار، آروادلار سهلدى، كوچه نين كيشى لرى ده اونون يانيندا جينقىر چىخاردانمازدىلار.

"ايت يومورتاسى!" ديل آرانين سۆزو قورتولوب قورتولمايش تووونان قاپنى آچىب دئدى "قاپنين داليندا نه ده دورموسان?" چادراسىنى باشيندا آلچاق-اوجا ائله ييب اوتاقدان چىخدى. باشقا آروادلار دا اونون آردىنجا ئوى بوشالدىب گئتىلر.

زومار آينين اورتالارى ايدى. مدرسه لرين آچىلماغينا نئچه گوندن آرتىق قالمىردى. كوچه ده "شانس بخت-شانس بخت" ساتان اوغلانين اوجا سسىنى ائشيتدىكده، تئز كوچه يه قاچىب، آتام وئردىگى گونده ليك خىرجىسىمى، هؤويلسه كدن اوغلانا وئردىم شانسىمى يوخلاماغا. بلكه شانسىما كاغىذ فيرفىرالاردان چىخا. مدرسه لر آچىلاندا لئىلايا وئرىب، بارىشاق. شانسىم! شانس-بخت يازان اوغلانين كاغىزلاريندان "پوچ" چىخدى. "يالانان هامىسىنى پوچ يازىب." دئيىب يامانلادىم. آخى بو نئچه مينجى دفعه م ايدى بختىمى آچىردىم پوچ چىخىردى. "كئشگى بير تومن پولوما، داش شيرنى آلىب سومورايدىم." چوخدان ايدى گولنار خالانين شيرنليرىدن سوراق يوخ ايدى.

...گونون گوناورتا چاغلاری ایدی. کوچه ده های-کوی قوپدو. کوچه نی یامان سؤیوش آلمیشدی آغزینا. هله شانسیمین پوچلوغونون آغریسی اوره گیمدن چیخمامیشدیس، کوچه ده هر شیه، هر کیمه باخیردیم، آغیزلار یامانا آچیلیمیشدی. های-کوی داها اوجالیردی. آروادلار گولنار خالانین قاپیسینا ییغیشیب، قاپینی دؤیوب تاپتالاییردی. اؤز ده نه تهر! آز قالا تاختا قاپی یثریندن چیخسین دییه یامانلار باشلانمیشدی.

گولنار خالا قاپینی آچمیردی! آروادلار اونان سؤیوشوب، یامانلا شیردی. آروادلار قاقا قاپیا توو گلیب، رزه سین یثریندن چاغلار تدی. حیه طه دولوشدولار. قاپی آچیلان کیمی، دیل-آرا، آروادلارینان بیرلیکده، گولنار خالانین اوستونه یوگوردولر. گولنار خالانین قیشقیریغی، چیغیرتسی کوچه نی آغزینا آلمیشدی. این-باشینین پالتارلاری چکیلیب جیریلیمیشدی. دیل آرا الین گولنار خالانین خیده یینه سالیب آز قالا بیله سین بوغسون دییه؛ باشینین ساچلاریندان چکیب حیه طه سوروتدویوردو. اوشاقلار قورخودان دووار دیینده بوزوشوب آغلا شیردی.

لیلادان سوراق یوخ ایدی. بلکه ده آناسی ایشی بیلرکن، اوتاغا سالیب؛ قاپیسینی قیفیللا میشدی. بیلمه دیم. او قیامت قوپان حیه طه، باغلی اوتاغین قیفیلینا باخاراق "شانس بخت شانس بخت" ساتانین سسی قولاقلاریمدا دینگیلدنیردی!..

بو اولایلارین هامیسی رښتوراندا، او قیزین گۆز لرینه باخدیقجا
روسلا نین گۆز لرینده دورولوب جانلانیردی. توشونداکی میزین
آرخاسیندا بیر اوغلانینان اوتوران قیزین گۆز لرینده! گۆز لرینده هئچ
شوبهه اولمادانسا:

- "لئیلادی!" گۆز لری بونو دانیشیردی.

ایندیسه لئیلای بیر خانیم معاوین کیمی یوخ، بلکه بیر قاچغین قیز
ایدی! اوغلانی تانیبیردی. گون اولمازدی، یئنی بیر قیزینان رښتورانا
گلمه سین. روسلان نئچه ایل ایدی او رښتوراندا بیر ایشچی ایدی.

AYAQYALIN OXU

öykü toplusu

valeh şiri

2009

..شارخاجی لارین های-کویو، اویناخلیقی قولاقلاریندا سسلنیردی
'هن! سن اۆلدوردون سن! قاتیل سن، سن، سنسنسنسنسنسن - قاتیلسن!
شاقاقین چاناغی قانلا دولموشدو. یاماج اوزره قاپاران قایالارین کولگه سی بیر بیرینه
قووشوردو... گۆز لریمین اۆتونده بیر شئی لر قارالیپ اغاریردی. اغیزلاری اچیلیپ بومولوردو.
اتجی بالالار گۆزومون اۆتونده جانلانیردیلار. سس-سمیرلری اولمادان مندن سو دیتله بیردیلر.
بسدی. بسدی بسیبسبببببببسدی!.. 'هن! من اۆلدورموشم هن! منمنمنمنمنمن اۆلدورموشم...'..

(شارخاجی لار حکایه سیندن)